

Міністерство освіти і науки України
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
кафедра культурології

Віта Дмитренко

**ОСНОВИ МУЗЕЄЗНАВСТВА
ТА
ОРГАНІЗАЦІЯ АНІМАЦІЙНИХ ПОСЛУГ:**

*навчально-методичний посібник для підготовки до практичних занять та
самостійної роботи студентів спеціальності 242 Туризм*

Полтава 2021

УДК 378.016:069(075.8)

Д-53

Рецензенти

Федій О. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри географії та методики її навчання Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Карпенко Ю. – кандидат економічних наук, доцент кафедри туристичного та готельного бізнесу ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Д-53 Дмитренко В. Основи музеєзнавства та організація анімаційних послуг : навчально-методичний посібник для підготовки до практичних занять та самостійної роботи студентів спеціальності 242 Туризм. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2021. 82 с.

*Затверджено Вченою радою
Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка
Протокол №8 від 28.01.2021 р.*

© Дмитренко В. 2021

© ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2021

ЗМІСТ

Передмова	4
Програма навчальної дисципліни	6
Структура навчальної дисципліни	9
Методичні вказівки до практичних занять	10
<i>Змістовий модуль №1. Основи музеєзнавства</i>	10
Практичні заняття №1-2. Музей як соціокультурний інститут.....	10
Практичні заняття №3-4. Науково-фондова робота музеїв	15
Практичне заняття №5. Експозиційна робота музеїв.....	34
Практичні заняття №6-8. Експерсійне обслуговування в музейних установах.....	37
<i>Змістовий модуль №2. Організація анімаційних послуг</i>	43
Практичні заняття №1-2. Організація анімаційних послуг у готелях і туристських комплексах.....	43
Практичні заняття №3-4. Організація анімації (за видами).....	48
Практичне заняття №5. Організація анімаційних шоу	53
Практичне заняття №6. Свято як основа комплексної анімації. Карнавальна анімація	56
Завдання до самостійної роботи	59
Змістовий модуль №1. Основи музеєзнавства	59
Змістовий модуль №2. Організація анімаційних послуг	66
Тестовий контроль	71
Змістовий модуль №1. Основи музеєзнавства	71
Змістовий модуль №2. Організація анімаційних послуг	75
Питання до екзамену	80

ПЕРЕДМОВА

Останніми роками дозвілля займає значне місце в повсякденному житті людини. Цікаво та з користю провести вільний час сучасній людині допомагає низка культурних й креативних індустрій, рекреаційні підприємства. Тому зростає попит на фахівців, які здатні на професійному рівні організувати активний відпочинок.

Реалізації сучасних завдань оздоровлення і духовного збагачення, задоволення пізнавально-рекреаційних потреб, збереження і популяризації культурної спадщини, а також формування рекреаційно-туристської привабливості регіонів безпосередньо сприяють музейні установи. Вони є традиційною інституцією, котра дозволяє цікаво та змістовно провести вільний час. Однак, нині музей сприймають не як сховище музейних предметів і науково-дослідний центр, а перш за все – як інструмент соціальних й культурних перетворень. Такий музей дає своїм відвідувачам змогу не просто отримувати якісь абстрактні знання або естетичні враження, а відчутти причетність до історії та самотності своєї власної громади.

Розуміння музейних установ як соціокультурного явища, усвідомлення їх ролі у формуванні загальнолюдських цінностей, засвоєння методики розробки анімаційних програм культурно-пізнавального, спортивно-оздоровчого, розважального характеру, їх включення до змісту туристських маршрутів і поїздок, в роботу готелів – це основа сучасної успішної діяльності у сфері туристсько-дозвіллевих послуг.

Навчальна дисципліна «Основи музеєзнавства та організація анімаційних послуг» належить до обов'язкових дисциплін циклу професійної підготовки студента й вивчається після вивчення таких дисциплін як «Організація екскурсійних послуг» та «Туристичне країнознавство».

Метою вивчення навчальної дисципліни є формування комплексних теоретичних знань та практичних навичок з музеєзнавства та організації анімаційних послуг.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми «Туризм» здобувачі вищої освіти повинні:

- *набути таких компетентностей:*
- здатність до критичного мислення, аналізу і синтезу;
- здатність працювати в команді та автономно;

- розуміння процесів організації туристичних подорожей і комплексного туристичного обслуговування (готельного, ресторанного, транспортного, екскурсійного, рекреаційного).

– *демонструвати такі результати навчання:*

- оперувати основними концепціями, теоріями музеєзнавства та анімаційної діяльності;

- знати сучасні інформаційні, комунікаційні й сервісні технології та застосовувати їх в музейній діяльності та під час організації анімаційних послуг;

- володіти навичками продуктивного спілкування зі споживачами музейних та анімаційних послуг;

- вміти встановлювати зв'язки з експертами різних галузей: мистецтвознавцями, археологами, істориками, режисерами, організаторами соціокультурної діяльності, сценаристами тощо;

- поважати індивідуальне й культурне різноманіття, враховувати соціальні, вікові, релігійні, етнічні особливості під час музейної та анімаційної діяльності;

- виховувати громадську свідомість та соціальну відповідальність;

- вміти оцінювати свої знання і застосовувати їх в різних професійних ситуаціях;

- демонструвати власну позицію з проблемних питань музеєзнавства та організації анімаційних послуг.

Навчально-методичний посібник «Основи музеєзнавства та організація анімаційних послуг» укладено відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівців освітнього ступеня бакалавр, галузі знань 24 Сфера обслуговування, спеціальності 242 Туризм. Видання створено для організації навчальної роботи студентів у процесі підготовки до практичних занять, модульних контрольних робіт, підсумкового контролю; виконання самостійної роботи студентів.

Посібник призначено для студентів спеціальності 242 Туризм, викладачів, працівників підприємств культурних та креативних індустрій, рекреаційних підприємств, а також усіх, кого цікавить організація активного відпочинку.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовний модуль №1. Основи музеєзнавства

Тема 1. Музеєзнавство як наука та навчальна дисципліна

Об'єкт, предмет і метод музеєзнавства. Принципи, методи і форми вивчення курсу. Мета, завдання і специфіка музеєзнавства. Основні поняття курсу. Поняття «музейництво», «музеєзнавство», «музеологія», «музеографія». Музеєзнавство у системі наук.

Тема 2. Історія музейної справи

Колекціонування як початок музейної справи. Виникнення музеїв. Роль української інтелігенції та підприємців у створенні музеїв. Краєзнавчий рух та музейна справа наприкінці XIX ст. Музеї періоду боротьби за державну незалежність України. Музейна справа в УРСР. Сучасні тенденції розвитку музейної справи.

Тема 3. Музей як соціокультурний інститут

Поняття «музей». Музейний предмет і його властивості. Музейна цінність. Соціальні функції музею. Класифікація музеїв. Державна музейна мережа та її сучасний стан.

Тема 4. Науково-фондова робота музеїв

Поняття музейного фонду. Музейні предмети – основа музейних фондів. Типові та унікальні музейні предмети. Типи музейних предметів (джерел) – речові, образотворчі (зображальні), писемні, фонічні (звукові, аудіальні), фото- та кіноджерела. Музейна колекція. Музейне зібрання. Основний та обмінний фонди музею. Облік і зберігання музейного фонду.

Тема 5. Експозиційна робота музеїв

Експозиційний матеріал. Експозиція. Види експозиції та методи побудови. Методи експонування: систематичний, ансамблевий, ландшафтний, тематичний. Тексти в експозиції: заголовні, провідні, пояснювальні, етикетаж і покажчики. Етапи організації експозиції: проєктування, розробка тематично-експозиційних планів, відбір експонатів, складання пояснювальних текстів, монтаж. Побудова експозиції. Дизайн музейної експозиції.

Тема 6. Маркетинг та рекламно-інформаційна діяльність музеїв

Музейний продукт. Музейна послуга. Маркетинг та «маркетинг-мікс». Складові маркетингових зусиль. Групи відвідувачів з сприйняттям музейної інформації: знавці, любителі, нігілісти, ритуальні, спринтери. Послуги музею: основні та додаткові. Ціноутворення. Дистрибуція. Просування музейного продукту. Реклама.

Тема 7. Екскурсійне обслуговування в музейних установах

Види туристсько-екскурсійних організацій залежно від їх спеціалізації, ставлення до споживачів і виконавців екскурсійних послуг, обсягу і структури видів комерційної діяльності. Поняття та види екскурсійних послуг. Організація екскурсійної роботи на туристсько-екскурсійних підприємствах. Особливості екскурсійного процесу. Методичні прийоми ведення екскурсії. Професійна майстерність екскурсовода.

Тема 8. Інновації в музейній діяльності

Транскультурні музеї. Екомузеї. Музейні квартали. Віртуальні музеї. Інтерактивні музеї. Віртуальні тури. Аудіогіди. Майстер-класи в музеях. Голографія. QR-коди. Google Art Project. Beacon. Living history Slow Art Day.

Змістовний модуль №2. Організація анімаційних послуг

Тема 1. Поняття та історія виникнення анімації

Передумови виникнення анімації. Анімаційна діяльність у туризмі: поняття, типологія, функції. Мета та значення туранімації. Характерні риси анімаційної діяльності. Основні напрями анімаційної діяльності. Форми проведення анімаційної діяльності.

Тема 2. Організація анімаційних послуг у готелях і туристських комплексах

Організація готельної анімації. Функціональна схема управління анімаційною службою готелю. Матеріально-технічна база анімації. Поняття менеджменту готельної анімації. Функції анімаційного менеджменту: планування, організація, мотивація, аналіз і контроль. Керована підсистема у менеджменті готельної анімації. Керуюча підсистема в менеджменті готельної анімації.

Соціально-психологічні особливості споживачів анімаційних послуг. Організація сімейного дозвілля. Методика розроблення та організації анімаційних програм. Сценарій як основний вид драматургії анімаційної діяльності. Монтажний лист. Мізансцена анімаційної програми. Сценарний план. Сюжетний хід. Композиційна побудова анімаційної програми.

Тема 3. Організація анімації (за видами)

Специфіка вербальної анімації. Вербальна анімація: поняття, сутність, форми. Невербальні засоби спілкування в анімації. Акторська майстерність аніматора. Пластична культура аніматора. Комплекс вправ для носового дихання. Гімнастика для м'язів обличчя, артикуляційна гімнастика. Вправи на досягнення м'язової свободи, зняття скутості. Пластичні етюди.

Організація ігрової та спортивної анімації. Гра: поняття, сутність, структура, функції та роль у житті людини. Основні підходи до класифікації ігор. Методика проведення рухливих ігор. Рухливі ігри на спортивних майданчиках. Рухливі ігри в басейні. Рухливі ігри для дітей. Методика складання і проведення ігрових анімаційних програм. Організація спортивної анімації. Аеробіка. Аква-аеробіка.

Музична та танцювальна анімація. Поняття та особливості емоційного впливу музики. Форми музичної анімації. Форми сучасної танцювальної анімації. Матеріально-технічна база танцювальних заходів.

Тема 4. Організація анімаційних шоу

Шоу: поняття, різновиди, ознаки. Характеристика та форми анімаційних шоу. Характеристика сценічного шоу. Шоу історичної анімації. Особливості технічних шоу. Основні стилі лазерного шоу. Сценічні (концертні) фонтани. Сценічний вогнеспад. Сценічні спалахи (фонтан-спалах). Основні елементи маркетингової стратегії побудови шоу-програми: масова реклама в ЗМІ, організація заходів, спонсорство, PR-підтримка. Способи театралізації анімаційних шоу-програм. Прийоми для залучення учасників до театралізованого дійства. Різновиди сцени під час розроблення шоу-програм. Специфіка театрального простору.

Тема 5. Свято як основа комплексної анімації. Карнавальна анімація

Свято: поняття, сутність, історія виникнення, класифікація. Особливості карнавальної анімації. Свята як об'єкт подієвого туризму. Свята як об'єкт івент-менеджменту. Характерні риси святкової анімації. Організація свят як інструмент івент-маркетингу. Специфіка організації свят у готелі. Організація сімейних свят. Організація корпоративних заходів. Технологія розроблення корпоративного заходу.

Тема 6. Анімація в діяльності закладів культури

Сутність анімації в закладах культури. Анімація в театрах та кінотеатрах. Музейна анімація. «Музей на роликах». «Ніч у музеї». Анімація в бібліотеках. «Бібліоніч». Санаторно-курортна анімація. Паркова анімація. Анімаційна діяльність музеїв м. Полтава.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви тем	Кількість годин		
	Лекції	Пактичні заняття	Самостійна робота
Змістовий модуль № 1. Основи музеєзнавства			
Тема 1. Музеєзнавство як наука та навчальна дисципліна	2		7
Тема 2. Історія музейної справи	2		7
Тема 3. Музей як соціокультурний інститут	2	4	7
Тема 4. Науково-фондова робота музеїв	2	4	7
Тема 5. Експозиційна робота музеїв	2	2	7
Тема 6. Маркетинг та рекламно-інформаційна діяльність музеїв	2		7
Тема 7. Експериментальне обслуговування в музейних установах	4	6	5
Тема 8. Інновації в музейній діяльності	4		7
Разом за модуль	20	16	54
Усього за I семестр	20	16	54
Змістовий модуль № 2. Організація анімаційних послуг			
Тема 1. Поняття та історія виникнення анімації	2		6
Тема 2. Організація анімаційних послуг у готелях і туристських комплексах	2	4	6
Тема 3. Організація анімації (за видами)	2	4	6
Тема 4. Організація анімаційних шоу	2	2	6
Тема 5. Свято як основа комплексної анімації. Карнавальна анімація	2	2	6
Тема 6. Анімація в діяльності закладів культури	2		6
Разом за модуль	12	12	36
Підготовка до екзамену			30
Усього за II семестр	12	12	66
Разом	32	28	120

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ №1. ОСНОВИ МУЗЕЄЗНАВСТВА

Практичні заняття №1-2

Тема: Музей як соціокультурний інститут

Мета: формувати практичні навички з визначення профілю музею та властивостей музейних предметів.

Основні поняття: аттрактивність музейного предмету, експресивність музейного предмету, інформативність музейного предмету, музей, музейний предмет, профіль музею.

Практичні завдання:

Завдання 1. Складіть узагальнюючу схему «Особливості музеїв як полікультурних закладів» за даними довідкового матеріалу. Схема трьохступінчаста – вгорі «ключове поняття», далі – коротке формулювання кожної особливості, нижче – форми проявів кожної з указаних особливостей. Зробіть висновок про багатоаспектність діяльності музеїв.

Довідковий матеріал

Музеї мають багато особливостей і специфічних рис, зумовлених їхніми науковими, культурно-освітніми, ідеологічними функціями.

Найголовніша особливість музеїв полягає у тому, що вони збирають, систематизують, вивчають, зберігають і експонують першоджерела, або оригінали, тобто ті пам'ятки, які безпосередньо пов'язані з розвитком природи, життям людського суспільства. За цією особливістю музеї близькі до науково-дослідних установ, котрі також вивчають (у своїх аспектах) першоджерела.

Друга особливість музеїв у тому, що вони працюють над дуже різномірними першоджерелами – використовують геологічні, ботанічні, палеонтологічні, зоологічні, антропологічні та інші природничі колекції, пам'ятки матеріальної культури (знаряддя праці, інструменти, ремісничі вироби, зброю, побутові речі тощо), пам'ятки духовної культури (твори живопису, графіки, скульптури, декоративного мистецтва та ін.), а також рукописні й друковані документи, книги.

Третьою особливістю музеїв є те, що вони використовують свої фонди для популяризації першоджерел – показують їх в експозиційних залах, на спеціальних виставках, під час екскурсій.

Специфіка музеїв проявляється також у тому, що в їхній діяльності науково-дослідні й освітні функції тісно поєднуються. Збираючи першоджерела, створюючи таким чином базу для наукових досліджень і проводячи власні дослідження, музеї водночас займаються широкою популяризаторською діяльністю. У своїх стінах вони об'єднують спеціалістів-дослідників і пристрасних колекціонерів, збирачів.

Основи музезнавства, маркетингу та рекламно-інформаційної діяльності музеїв. Посібник / під ред. В. Великочого, Н. Гасюк. Івано-Франківськ: Плай. 2005. С. 11.

Завдання 2. Ознайомившись з сайтами музеїв, запропонованих у переліку, визначте їх профіль. Заповніть таблицю.

№з/п	Профіль музею	Назва музею
1.	Історичний	
2.	Комплексний	
3.	Художній	
4.	Меморіальний	
5.	Природничо-історичний	

Івано-Франківський обласний художній музей, Державний меморіальний музей М. Грушевського, Зеленівський музей природи рідного краю, Національний музей-садиба М. Пирогова, Літературна Немирівщина», Музей Волинської ікони, Історико-культурний заповідник «Старий Луцьк», Музей природи, Закарпатський музей народної архітектури та побуту, Музей визвольних змагань Карпатського краю, Ізмаїльська картинна галерея, Національний науково-природничий музей, Сумський художній музей імені Н. Онацького, Бережанський краєзнавчий музей, Історико-археологічний

музей-заповідник «Верхній Салтів», Музей природи Харківського державного університету, Природничо-екологічний музей, Меморіальний музей А.Ахматової, Меморіальний музей Володимира Івасюка, Музей гончарного мистецтва.

Довідковий матеріал

Профіль музею визначається основним змістом його фондів та зв'язком з тією чи іншою галуззю науки, мистецтва або виробництва.

Музеї історичного профілю – це група, до якої належать музеї, що збирають, вивчають і експонують матеріали про історичний розвиток суспільства.

Музеї комплексного профілю – музеї, що збирають, вивчають і експонують матеріали, що розповідають про природу, і культуру певного краю.

Музеї художнього профілю зберігають, вивчають і пропагують визначні твори живопису, графіки, іконопису, скульптури, ужиткового мистецтва, а також народної творчості.

Меморіальними музеями називають музеї, присвячені видатним людям.

Музеї природничо-історичного профілю збирають, систематизують, вивчають і експонують різноманітні природничі матеріали – геологічні, мінералогічні, ботанічні, палеонтологічні, зоологічні та інші.

Основи музеєзнавства, маркетингу та рекламно-інформаційної діяльності музеїв. Посібник / під ред. В. Великоногого, Н. Гасюк. Івано-Франківськ: Плай. 2005. С. 14-16.

Завдання 3. Із запропонованого переліку виокремте види музеїв історичного профілю. Результати оформіть у вигляді таблиці чи схеми.

Військово-історичний музей імені О. Суворова.

Володимир-Волинський історичний музей.

Горохівський історичний музей.

Закарпатський музей народної архітектури та побуту.

Історико-археологічний музей-заповідник «Кам'яна могила».

Історико-етнографічний музей «Берегиня».

Історико-культурний заповідник «Старий Луцьк».

Кам'янсько-Дніпровський історико-археологічний музей.

Карпатський крайовий музей визвольних змагань.

Ковельський історичний музей.

Кортеліський історичний музей.

Лопатенський музей партизанської слави.

Музей «Підпільно-партизанський рух на Миколаївщині в роки Великої Вітчизняної війни. 1941-1944 рр.».

Музей історії м. Козятина.

Музей історії міста Коломиї.

Музей найдавніших пам'яток Львова.

Мукачівський історичний музей.

Національний заповідник «Давній Галич».

Національний заповідник «Хортиця».

Національний історико-етнографічний заповідник «Переяслав».

Стецівський етнографічний музей.

Довідковий матеріал

Залежно від характеру й складу колекцій, від завдань, що стоять перед ними, музеї історичного профілю поділяються на такі види:

- загально-історичні,
- військово-історичні,
- археологічні,
- етнографічні,
- історико-архітектурні,
- історико-культурні (музеї або заповідники).

Основи музеєзнавства, маркетингу та рекламно-інформаційної діяльності музеїв. Посібник / під ред. В. Великочого, Н. Гасюк. Івано-Франківськ: Плай. 2005. С. 15.

Завдання 4. Визначте властивості музейних предметів із вказанням на їх місцезнаходження:

- пектораль із Товстої могили,
- мізинський браслет із меандровим орнаментом,
- кіммерійський кинджал,
- зображення «Покрова з Богданом Хмельницьким».

Довідковий матеріал

Музейний предмет, повинен володіти властивостями й ознаками, дозволяють йому потрапити до музею. Найбільше розповсюдження і визнання отримали три властивості музейного предмету, що характеризують його різні сторони, – інформативність, аттрактивність, експресивність.

Інформативність характеризує змістову сторону музейного предмета, його здатність виступати в якості джерела відомостей про історичні події, культурні, суспільні та природні явища й процеси. Сукупність відомостей про

предмет, зафіксована в документах наукового опису, складає інформаційний потенціал предмета (внутрішнє і зовнішнє інформаційне поле).

Аттрактивність характеризує зовнішню сторону предмета, його здатність приваблювати увагу відвідувачів своїми зовнішніми ознаками, зокрема формою, розміром, кольором.

Експресивність пов'язана із ціннісним сприйняттям предмета, з його здатністю викликати у людини асоціації й відчуття приналежності до певних подій, явищ і фактів.

Салата О. О. Основи музеєзнавства: навчально-методичний посібник. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. С. 74-75.

Рекомендовані джерела інформації

1. Байдахер Ф. Загальна музеологія / за ред. З. Мазурика; пер. з нім. Х. Назаркевич, О. Лянґ, В. Лозинського. Київ: Літопис, 2005. 210 с.

2. Власюк Г. М., Зосимович О. Ю., Хададова М. В. Музеєзнавство та архівна справа: навч.-метод. посіб. Житомир: ЖДПУ імені Івана Франка, 2006. 237 с.

3. Музеї України, в яких зберігається державна частина Музейного фонду України. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Музеї_України, в яких зберігається державна частина Музейного фонду України.

4. Основи музеєзнавства, маркетингу та рекламно-інформаційної діяльності музеїв. Посібник / під ред. В. Великочого, Н. Гасюк. Івано-Франківськ: Плай, 2005. 64 с.

5. Рутинський М. Й., Стецюк О. В. Музеєзнавство: навч. посіб. Київ: Знання, 2008. 428 с.

6. Салата О. О. Еволюція музею як соціокультурного інституту в умовах глобалізації. *Сумська старовина*. 2013. №XL. С. 150-157.

7. Салата О. О. Основи музеєзнавства: навчально-методичний посібник. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. 164 с.

8. Якубовський В. І. Музеєзнавство. Підручник. Кам'янець-Подільський: ПП Мошак М. І., 2010. 352 с.

Практичні заняття №3-4

Тема: Науково-фондова робота музеїв

Мета: оволодіти практичними навичками з визначення музейної цінності предметів, складання акту приймання музейних предметів на постійне зберігання, заповнення книги надходжень основного фонду, перевірки дотримання умов зберігання експонатів.

Основні поняття: біологічний режим, забруднення повітря, музейний предмет, облік музейних фондів, основний музейний фонд, світловий режим, температурно-вологісний режим, типовий музейний предмет, унікальний музейний предмет, фонд музею.

Практичні завдання:

Завдання 1. Визначте музейну цінність одного запропонованого Вами предмету.

Довідковий матеріал

Основними критеріями цінності музейних пам'яток є:

- **походження** – визначення ролі і значення пам'яток, їх авторів, фондоутворювачів як джерела інформації, значущості подій, явищ, які знайшли відображення у пам'ятках, їх зв'язок з історичними подіями, певним історичним середовищем, видатними особами, часом і місцем створення, побутуванням і знаходженням.

- **зміст** – з'ясування значення інформації, що міститься в музейних предметах, виявлення основних ознак, що визначають назву, авторство, хронологію і географію створення і побутування, меморіальність, повторюваність в інших пам'ятках;

- **наукова цінність** – значення пам'ятки як джерела історико-культурної, природничо-наукової та будь-якої іншої інформації при вирішенні науково-дослідних завдань музею;

- **художня цінність** – врахування значущості пам'яток, що встановлюється в процесі виявлення їх художніх особливостей, рівня

художньої якості (особливостей стилю, композиції, колориту, оригінальності, техніки виготовлення, загальної майстерності виконання);

• **зовнішня особливість** – урахування оригінальності, наявності чи відсутності написів, підписів, марок, клейм, художніх, палеографічних та інших особливостей пам'яток, їх фізичного стану – ступеня збереження, пошкоджень, втрат.

Про затвердження Порядку занесення унікальних пам'яток Музейного фонду України до Державного реєстру національного культурного надбання: Наказ Міністерства культури і мистецтв України №653 від 25.10.2001 р. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0144-02#Text

Завдання 2. Заповніть книгу надходжень основного фонду музею, включивши до неї 5 музейних предметів.

КНИГА № _____

надходжень основного фонду

Обліковий номер	Дата реєстрації предмета	Назва, автор, стислий опис предмета	Кількість од. зб. (шт.)	Матеріал, розміри	Проба і маса дорогітніх металів, маса дорогітніх каміння	Стан збереженості	Вартість	Джерело і спосіб надходження, реквізити акта приймання-передавання та інших документів	Облікові номери за інвентарними книгами	Примітки
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11

Довідковий матеріал

Книга надходжень основного фонду – основний юридичний документ обліку /реєстрації/ музейних предметів, що заповнюється на першому ступені обліку згідно з правилами інструкції по обліку та зберіганню музейних цінностей.

1. У графі 3 зазначаються: назва предмета, яка починається з предметного слова, наприклад «скриня дерев'яна»; автор або виробник предмета (за наявності); стислий опис предмета з інформацією про дату і місце створення (за наявності) або виявлення, техніку виготовлення, інші характерні особливості, достатні для ідентифікації предмета, а також опис візуальних характеристик предмета (наявність клейм, марок, підписів на ньому тощо).

2. У графі 4 зазначається кількість одиниць зберігання, зареєстрованих під одним обліковим номером (наприклад, кількість предметів у сервізі, меблевому гарнітурі тощо).

3. У графі 5 зазначаються матеріал, з якого виготовлений (створений) предмет, та його розміри.

4. У графі 6 зазначаються проба і маса дорогоцінних металів, маса дорогоцінного каміння згідно з актом експертних випробувань.

5. У графі 7 зазначається стан збереженості предмета на момент реєстрації (добрий (без пошкоджень), задовільний, незадовільний).

6. У графі 8 зазначається оціночна та страхова вартість предмета у разі її визначення.

7. У графі 9 зазначаються: джерело надходження: музей, галерея, органи доходів і зборів, інші фізичні та юридичні особи; спосіб надходження: закупівля, дарування, спадщина, обмін, експедиція, передавання тощо; реквізити акта приймання-передавання та інших документів: відповідного договору, заповіту, рішення суду, розрахункових та інших документів, що є підставою для приймання предмета до фонду музею.

8. У графі 10 зазначаються облікові номери предмета, за якими він зареєстрований у інвентарній книзі та спеціальній інвентарній книзі.

9. У графі 11 зазначається додаткова інформація (за потреби), зокрема дані про рух предмета, зміну його атрибуції та реквізити документів, що є підставою для її зміни, тощо.

Про затвердження Інструкції з організації обліку музейних предметів: Наказ Міністерства культури України №5803 від 21.07.2016 р. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1129-16#Text

Завдання 3. Складіть акт приймання музейних предметів на постійне зберігання від фізичної особи.

Довідковий матеріал

Акт приймання – юридичний документ, що засвідчує факт прийому представником музею предмета музейного значення чи науково-допоміжного матеріалу від їх власників з метою включення у фонди музею на постійне чи тимчасове зберігання. При надходженні предмета в музей акти приймаються до виконання після рішення фондово-закупочною комісією питання про доцільність включення у фонди матеріалів, що надійшли. Затвердження акта прийому директором музею та скріплення його печаткою музею означає, що предмет музейного значення набув статусу музейного предмета. Оформлений акт є підставою для прийняття матеріалів у фонд музею і реєстрації в облікових документах.

Приклад акту:

ЗАТВЕРДЖУЮ

_____

(посада керівника музею)

_____

(прізвище, ініціали)

_____

(дата, підпис)

М.П.

(за наявності)

Акт № _____
приймання-передавання музейних предметів
на постійне/тимчасове зберігання
« _____ » _____ 20__ р.

Ми, що нижче підписалися:

_____,
(найменування юридичної особи, прізвище, ім'я та по батькові фізичної особи;
найменування структурного підрозділу, посада, прізвище, ім'я та по батькові працівника музею)
з однієї сторони (далі – Особа 1),

_____,
(найменування юридичної особи, прізвище, ім'я та по батькові фізичної особи;
найменування структурного підрозділу, посада, прізвище, ім'я та по батькові працівника музею)
з іншої сторони (далі – Особа 2), склали цей акт про те, що відповідно до протоколу фондово-
закупівельної комісії музею _____

_____

(зазначаються реквізити протоколу, підстава для приймання-передавання:
реквізити договору, розрахункового документа, польового опису тощо)

Особа 1 передала, а Особа 2 прийняла на зберігання такі предмети:

№ з/п	Назва та стислий опис предмета	Обліковий номер за реєстрацією у книзі надходжень	Матеріал	Техніка	Розміри (см)	Кількість од. зб. (шт.)	Стан збереженості	Оціночна вартість предмета	Примітки
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Термін зберігання _____
(постійне або тимчасове, у разі приймання предмета на тимчасове зберігання зазначається календарна дата (день/місяць/рік), до якої зберігається предмет)

Усього за цим актом прийнято (передано) _____ предметів.
(кількість цифрами та словами)

Акт складений у _____ примірниках.
(кількість цифрами та словами)

ПЕРЕДАВАННЯ ЗДІЙСНИВ

ПРИЙМАННЯ ЗДІЙСНИВ

_____

(посада, підпис, прізвище, ініціали)

_____

(посада, підпис, прізвище, ініціали)

« _____ » _____ 20__ р.

« _____ » _____ 20__ р.

М.П.
(за наявності)

М.П.
(за наявності)

ПОГОДЖЕНО:

Головний зберігач музею

_____

(посада, підпис, прізвище, ініціали)

« ____ » _____ 20 ____ р.

Про затвердження Інструкції з організації обліку музейних предметів: Наказ Міністерства культури України №5803 від 21.07.2016 р. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1129-16#Text

Завдання 4. Оглянувши експозицію музею, зробіть висновок щодо дотримання умов зберігання експонатів. Висновок обґрунтуйте.

Довідковий матеріал

Режим зберігання музейних предметів передбачає дотримання певних вимог.

ТЕМПЕРАТУРНО-ВОЛОГІСНИЙ РЕЖИМ

Найважливішою умовою правильного зберігання музейних фондів є дотримання нормативного та максимально стабільного режиму температури та вологості повітря в усіх приміщеннях будівлі музею. Вимоги до температурно-вологісних умов для комплексного зберігання та експонування музейних колекцій включають:

- параметри температури та відносної вологості повітря;
- допустимі перепади температури та вологості повітря;
- швидкість руху повітря у зону розміщення експонатів.

Температурно-вологісний режим залежить від засобів, якими створюється та підтримується певний рівень температури та відносної вологості повітря, тобто в будівлі музею може бути нерегульований режим або регульований, що підтримується необхідними інженерно-технічними засобами (наявність систем опалення, вентиляції та кондиціонування повітря).

Категорично забороняється допускати різкі зміни температури і вологості повітря та робити перерви в опалюванні в опалювальний сезон у музеї. Мінливість температури та вологості повітря є одним з важливих факторів природного старіння музейних предметів.

В опалюваних та неопалюваних будівлях музеїв на стан повітряного середовища впливають кількість відвідувачів та режим провітрювання.

При створенні мікроклімату слід урахувати «допустимі» та «оптимальні» параметри температури та відносної вологості повітря, які

визначаються змінами, що відбуваються в матеріалах при коливаннях температури та вологості повітря.

У діапазоні допустимих значень не відбувається істотної руйнації матеріалів. Допустимим діапазоном повітряних параметрів у музейних приміщеннях при комплексному зберіганні є: температура повітря 15-24⁰С, відносна вологість – 40-65%. Нижня межа діапазону відносної вологості повітря менше ніж 40% призводить до зневоднення матеріалу, його деструкції та прискореному старінню. Верхня межа – 65 % – є сприятливою для розвитку мікроорганізмів.

Для зберігання ряду матеріалів необхідний особливий температурно-вологісний режим:

а) для археологічних предметів, що містять продукти корозії у вигляді хлористих сполучень, потрібна особлива сухість; предмети з мідних сплавів залишаються стабільними невизначено тривалий час при відносній вологості 37%;

б) мінерали групи сірчаних сполучень та солі необхідно зберігати при зниженій вологості, у широкогорлих посудинах з притертими пробками;

в) оптимальні умови зберігання фотоматеріалів – відносна вологість 40–50% при температурі для чорно-білих матеріалів не менше +12⁰С, для кольорових матеріалів не вище + 50С. Під час зберігання у звичайному сховищі допустима температура не вище +20⁰С при відносній вологості до 53%. Такий режим забезпечує збереження фотоматеріалів від плісняви, знебарвлення і загальмовує хімічні процеси розпаду основ;

г) не припустиме зберігання предметів з олова, а також формалінових препаратів у приміщеннях з пониженою температурою. Для зберігання таких матеріалів температура має бути не нижче +18⁰С;

г) предмети з олова при температурі нижче + 18⁰С руйнуються так званою олов'яною чумою. На предметах з'являються спочатку сірі лишай, згодом – порожні бородавки. Потім пошкоджені місця перетворюються на порошок. При цьому чума швидко розповсюджується і може заразити великі партії олова. Пошкоджені олов'яною чумою предмети треба терміново ізолювати в приміщення з температурою не нижче 20⁰С;

д) предмети з воску і пластиліну слід зберігати в умовах постійного режиму. Особливо важливо стежити за температурою: вона має бути не вище +25⁰С і не нижче +16⁰С;

е) забороняється зберігати в неопалюваних приміщеннях або при температурі нижче 0⁰С дорогоцінне і напівдорогоцінне каміння і вироби з бурштину;

є) для предметів з перлів та бірюзи оптимальною є температура +18-20⁰С рівень відносної вологості для перлів 60-65%, для бірюзи не допустима вологість вище 50% під час прибирання не допустимо вологе протирання експонатів з бірюзи, обробку проводять тільки сухим способом.

Відхилення температурно-вологісного режиму від параметрів, що рекомендуються для комплексного зберігання матеріалів, у напрямі підвищення або зниження вологості викликає такі зміни: при підвищеній вологості виникає корозія металів (на залізі – іржа, на бронзі – дика патина) деформація, розтріскування, знебарвлення та пліснявіння шкіри, слонової та моржової кістки, гербарію активізація лужних процесів скла (поява райдужних розколів і розшарувань) поява червоних плям, що є окисами заліза, на деяких породах мармуру розшарування пористої кераміки, набухання емульсії, утворення складок і бульбашок та відокремлення фотоматеріалів від скла набухання та загнивання клею – у живопису, папері тощо.

Особливо значних руйнувань зазнають предмети, виготовлені з матеріалів, які мають різні коефіцієнти температурного розширення: фанерні та інкрустовані меблі, набірні кістки, а також предмети, що вкриті ґрунтом і фарбовими шарами (живопис, скульптура, меблі, дерев'яне різьблення).

У предметів з кістки археологічного походження спостерігається розшарування та розтріскування маси. Особливо легко руйнуються кінці довгих трубчастих кісток, хребти та зуби.

СВІТЛОВИЙ РЕЖИМ

Однією з головних причин старіння матеріалів, з яких виготовлені музейні експонати, є вплив світла.

Шкідливість різних джерел світла за ступенем фотохімічного впливу на художні твори визначається величинами коефіцієнтів ушкодження (коефіцієнт відносної шкідливості КВШ):

- освітлення неба через віконне скло 11,4;
- освітлення неба, покритого хмарами 5,0;
- люмінесцентні лампи денного світла, на зразок ЛДЦ 4,3;
- люмінесцентні лампи з подвійним шаром люмінофору 1,7;
- лампа розжарювання 1,0.

Найбільш шкідливим за фотохімічною дією є природне світло, характеристики якого істотно залежать від стану хмарного покриву, нахилу

сонця над обрієм та ін. У зв'язку з цим необхідно обов'язково застосовувати різні світлозахисні пристрої.

Музейні предмети за ступенем світлостійкості матеріалів, з яких вони зроблені, поділяються на три основні групи:

I група. Музейні предмети високої світлостійкості: скло, порцеляна, емаль, кераміка, мінерали, метали і їх сплави.

II група. Музейні предмети помірної світлостійкості: олійний живопис, натуральна шкіра, дерево, слонова кістка, клейові фарби, лаки.

III група. Музейні предмети низької світлостійкості: акварель, пастель, тканина, фарбована шкіра, деякі види стінного розпису, чучела, а також усі музейні предмети з паперу, особливо рукописи і фотографії.

ЗАБРУДНЕННЯ ПОВІТРЯ

Значну частину домішок повітря складають пил, дими різного походження, сажа. Пил з діаметром часток менше ніж 15 мкм довгий час перебуває у зваженому стані і легко осідає на внутрішніх поверхнях, проникаючи крізь незначні щілини шаф і вітрин. Цей пил містить високий відсоток сажі і смол, що мають в результаті сорбції сірчистого ангідриду повітря кислу реакцію металів, що є каталізаторами процесів деструкції.

У середині музею джерелами пилу є предмети інтер'єру і відвідувачі, однак це пил іншого складу – волокна різного походження, часточки тканин, гуми, шкіри. Хімічно вони можуть бути нешкідливі, але являють собою живильне середовище для розвитку мікроорганізмів і комах.

Для уповільнення процесів старіння музейних предметів з паперу їх необхідно зберігати у вітринах. Вітрини виготовляються з матеріалів, що не пропускають газу (оргскло) забезпечують герметичність, мають невеликий отвір, закритий фільтром.

Для поглинання диму і шкідливих газів можна ставити фільтри з активованого вугілля з розрахунку 500 м вугілля на 1 м. Частково для відфільтрування шкідливих газів слугує використання речовин, що вступають з ними в незворотну реакцію. Наприклад, для захисту від кислотних забруднень повітря ефективні паперові фільтри просочені карбонатом магнію.

У фільтрах для поглинання пилу може бути використана склотканина.

Для збільшення стабільності мікроклімату у вітрини додатково кладуть гігроскопічні матеріали: вату, дерево, картон. Підтримувати постійну відносну вологість у вітринах можна також за допомогою вологостатичних агентів: силікагелю, алюмогелю.

Особливо ефективно використовувати вітрини із системою кондиціонування.

Музейні приміщення, устаткування необхідно очищати від пилу за допомогою пилососа (бажано мийного) чи протирати добре віджатою мокрою ганчіркою. У фондосховищах меблі, скульптура, скло, одяг та ін. повинні постійно бути в чохлах.

При вході в музей встановлюються спеціальні щітки для очищення взуття від бруду. Доцільно мати для відвідувачів чохла на взуття. Музей встановлює один санітарний день щомісяця.

БІОЛОГІЧНИЙ РЕЖИМ

Стан музейних предметів і колекцій залежить від організації захисту їх від біологічних пошкоджень, які спричиняються мікроскопічними грибами, бактеріями, актиноміцетами, комахами та гризунами.

Біопошкоджень можуть зазнавати окремі музейні предмети, колекції, поверхні конструкцій музейних будівель та приміщень.

Найважливішою умовою забезпечення збереження музейних фондів та захисту їх від пошкоджень біошкідниками є здійснення профілактичних заходів (комплексного біологічного контролю, системи біологічного моніторингу).

Провітрювання фондосховищ та експозиційних залів проводиться згідно з існуючими сучасними правилами та рекомендаціями.

Провітрювання шаф, ящиків, сейфів, у яких зберігаються пам'ятки з органічних матеріалів (графіка, книги, тканини, шкіра та ін.) слід не рідше одного разу на декаду відкривати дверцята, висувати полиці та лотки, залишаючи їх відкритими на кілька годин. При раптовому підвищенні відносної вологості повітря в сховищі від провітрювання шаф, ящиків та сейфів слід відмовитися. Необхідно ліквідувати наслідки порушення температурно-вологісного режиму, а за умов його стабілізації – відновити провітрювання.

Категорично забороняється приймати для експонування колекції з інших музеїв, від приватних осіб, якщо виявлено, що предмети заражені біошкідниками.

РОЗДІЛЬНЕ ЗБЕРІГАННЯ (ЗА МАТЕРІАЛАМИ)

Живопис

Зберігання живопису в сховищах може бути організовано у кілька способів.

Розвішування на стінах. Картини підвішують на міцних шнурках або на металевих стрічках з пересувними гачками. Кінці шнурів пропускають через угвинчені в раму картини металеві кільця і зав'язують. Інші кінці шнурів

закріплюють на металевій штанзі, прикріпленій до верху стіни. Підвішування картин не повинно проводитись поблизу радіаторів, печей, кватирок, вентиляційного обладнання тощо.

Розвішування на щитах. Картини в рамах підвішують на стаціонарних (нерухомих) або висувних щитах, зтягнутих металевою сіткою. Пересування картин повинно створювати мінімум вібрації, тому система висувних щитів найбільш прийнятна. Висувні щити бувають двох типів: підвісні та з ковзанням по підлозі на спеціальних полозках. Найбільш сприятливе для картин – зберігання на нерухомих щитах.

Підвішування картин на сітці здійснюють за допомогою гачків (у вигляді латинського «S»). Один кінець гачка вставляється в кільце, укручене в раму картини, другий – у вічко сітки. Сітка і гачки покриваються антикорозійним покриттям.

На стелажах. Для зберігання картин на полотні і творів живопису на дошках рекомендуються стелажі із гніздами для кожного твору.

Для творів на товстих дошках (зокрема старовинного живопису) стелажі повинні мати ґратчасту основу, що забезпечує циркуляцію повітря. Настил планок повинен бути перпендикулярним площині творів. На вертикальній стінці стелажа повинні бути обладнані спеціальні індивідуальні чарунки з підкосами, обтягнутими тканиною.

Для картин, написаних на полотні, натягнутому на підрамник поверх указаної ґратчастої підлоги роблять другий настил планок, який має скоси в напрямку, паралельному площині картини.

Для великорозмірних творів між планками встановлюються підшипники, щоб полегшити тертя при встановленні та зніманні картин із стелажа.

Стелажі повинні бути зроблені з гладенького, сухого, не зараженого шкідниками прооліфленого дерева і підняті від підлоги не нижче ніж 25 см.

Папір (графіка, архівні документи, раритетні книги тощо)

Більшість сортів паперу, виготовлених до 1870-х років, є ганчірковими і мають підвищену міцність. Зниження якості паперу відбувається в міру переходу при його виготовленні від ганчіркового волокна до деревинної маси.

Художня графіка і документи часів Жовтневого перевороту, громадянської і радянсько-німецької воєн виконані переважно на нестійкому папері і вимагають особливої уваги до умов їх зберігання. Це стосується і творів живопису, виконаних на картоні без ґрунту.

При зберіганні музейних предметів на паперовій основі необхідно враховувати що:

- паперова основа руйнується під впливом світла і пересихання;
- акварелі, розмальовані лубки і гравюри, чорнило, надруковані на машинці тексти легко вицвітають під впливом світла;
- тексти і зображення, виконані олівцем, особливо не закріплені малюнки вугіллям, а також пастелі легко витираються та обсипаються і тому вкрай чутливі до струсів, вібрації при переміщеннях, транспортуванні тощо.

З метою збереження творів графіки, фото- і кінозйомка кожного аркуша дозволяється у необхідних випадках один раз на рік для малюнків і двох – для гравюр.

Категорично забороняється:

- зберігати паперові матеріали у відкритому вигляді на столах, полицях, стелажах;
- перегинати такі матеріали (крім карт, що мають на згинах спеціальні смужки м'якої тканини, і архівних матеріалів, що мають натуральні згини);
- згортати їх у трубку;
- приколювати кнопками і прибивати цвяхами аркуші творів графіки, загинати авторські поля або обрізати їх;
- наклеювати твори графіки суцільно на картон або приклеювати паспарту безпосередньо на поля малюнка або гравюри;
- використовувати конторський клей або клейку стрічку фабричного виробництва, наносити риб'ячий клей безпосередньо на твір графіки;
- використовувати при окантовці дерев'яні прокладки і кольорові сорти картону без обклеювання останніх білим папером.

Однорідні фонди паперових матеріалів і колекцій за можливості розташовують в одному місці (наприклад, художня графіка, рукописи, плакати, карти, плани тощо). З метою захисту від пилу і світла їх зберігають у зачинених шафах з висунутими полицями і лотками.

Твори графіки можна зберігати в папках з твердими бортами (дерево обтягнуте тканиною) тільки в горизонтальному положенні.

Папки з малюнками зберігаються в шафах і підібрані за розмірами. М'які папки не рекомендується класти більше чотирьох одна на одну. Кількість творів графіки в папках не повинна перевищувати 30 аркушів (з подвійним паспарту) або 45 аркушів (з одинарним).

Аркуші, що зберігаються в папках, ретельно підбирають за розмірами, щоб запобігти нерівномірному тиску і деформації паперу. Кожний аркуш зберігається і експонується в паспарту (в експозиції – у подвійному паспарту,

малюнки – у подвійному високому паспарту незалежно від того, демонструються у вітринах чи в окантовці).

Рукописні книги (на пергаменті і папері) зберігаються у спеціальних шафах, що забезпечують захист від світла і пилу. Стародруки зберігаються окремо від рукописних книг. Старі рукописні книги і стародруки зберігаються в чохлах або спеціальних коробках.

Грамоти (на пергаменті або папері повинні зберігатися в спеціальних папках у горизонтальному положенні в шафах або на стелажах. Папка повинна забезпечити зберігання грамоти в розгорнутому вигляді. У кожній папці можуть зберігатися не більше ніж 3-5 грамот.

Грамоти на бересті зберігаються заклеєними між двома пластинами скла у вертикальному положенні в спеціально обладнаній шафі.

Стовпці повинні зберігатися у спеціальних папках у горизонтальному положенні або накрученими на валик, у футлярі. Розклеєні стовпці зберігаються у папках, у кожній з яких не більше ніж 50-60 аркушів. Розклеювання стовпців можливе в разі необхідності після нумерації склеєних аркушів.

При роботі з рукописними книгами та стародруками використовують спеціальні шопітри.

Приміщення для експонування даної групи матеріалів необхідно захищати від прямих сонячних променів, яскравого денного світла і протягів.

Тканина, шкіра, кістка

Тканини, що зберігаються в музеях, виготовлені, зазвичай, з натуральних матеріалів – прядива з волокон тваринного чи рослинного походження (шовк, вовна, бавовна, льон), а також із синтетичних матеріалів (сучасні тканини).

Головними причинами руйнування і старіння текстильних виробів є: вплив яскравого світла, сонячних променів, ненормованого температурно-вологісного режиму, плісневих грибів, комах, пилу і газових забруднювачів повітря на волокна і деякі фарбники.

Тканини зберігають окремо за видами (шовк, вовна, бавовна тощо) у глухих шафах, гардеробах, комодах, скринях, ящиках, за винятком комплексів, що складаються з різних видів тканин, зберігати які доцільно в одній шафі.

Висувні ящики-лотки в шафах треба мати різних розмірів – для великих і дрібних предметів.

Зберігання тканини повинно здійснюватися таким чином, щоб не було згинів, тому що в місцях згинів тканина січеться, особливо шовкова. Кожну

тканину перекладають мікалентним папером або чистою бавовняною тканиною.

Костюми зберігаються в шафах на плічках, форма яких повинна відповідати краю одягу і мати м'які накладки. Якщо костюми висять не в шафах, то їх укладають у бавовняний або паперовий чохол з метою захисту від пилу і комах-шкідників.

Одяг з перлами і коштовним камінням зберігають у чохлах, щоб запобігати обсіпанню прикрас.

Головні убори зберігаються на дерев'яних, картонних або зроблених з оргскла болванках, а якщо їх немає, кожний убір заповнюється мікалентним папером, щоб не втратилась його форма. Головні убори доцільно зберігати у шафах в індивідуальних для кожного предмета фанерних або картонних футлярах.

Шпалери і килими зберігаються накрученими на вал лицьовим боком усередину.

Прапори слід зберігати нагорнутими на держак і затягнутими в чохлах. Винятком є прапори, зображення і написи на яких виконані фарбами. Такі прапори повинні зберігатися на горизонтальних полицях у розгорнутому положенні.

Предмети із золотим, срібним, перловим та іншим рельєфним шитвом і з хутряними прикрасами рекомендується зберігати окремо, перекладаючи кожний предмет папером і розміщуючи між предметами прокладку з байки або кілька шарів мікалентного паперу.

Предмети з кістки зберігають у пилонепроникних шафах. При світлі кістка жовтіє, тому рекомендується зберігати її в затемнених приміщеннях.

Особливу увагу слід звернути на зберігання мініатюр із слонової кістки, які розписані аквареллю. Найкраще їх тримати в оправі під склом, а в разі відсутності такої – в окантовці під склом, що дасть змогу уникнути їх короблення і вилиняння фарб під впливом прямого денного світла. Предмети з кістки знепилюють за допомогою довгого ворсового флейца. Їх не можна протирати вологою ганчіркою або промивати. Видалення пилу з мініатюр може здійснюватися тільки реставратором.

Дерево

Скульптура з дерева, скриньки великого розміру, прядки і подібні предмети зберігаються на стелажах або на полицях, які вкриті лінолеумом або пластиком.

Дерев'яне різьблення, фрагменти будинкового декору, царські ворота та інші великі предмети краще зберігати розвішаними на стендах з підпором на спеціальні підставки.

Предмети невеликого розміру: начиння, посуд, іграшки тощо зберігаються у зашкленних шафах.

Карети зберігаються на колодках.

Меблі зберігаються на 3-ярусних стелажах (на 1-му ярусі – великі, громіздкі й важкі предмети).

Рами картин зберігаються в стелажах з роздільниками (тип стелажу, що вживається для зберігання олійного і темперного живопису).

Порцеляна, кераміка, скло, вапняк, мармур, гіпс

Невеликі за розміром предмети з порцеляни, кераміки, скла, вапняку, гіпсу, мармуру та інших подібних матеріалів (зокрема скульптура) зберігаються на полицях у зашкленних шафах. Необхідно стежити за розміщенням предметів з урахуванням їх тиску на полицю.

При зберіганні порцелянових і фаянсових тарілок купками – кількість їх у кожній купці має бути не більше ніж шість. При великій вазі тарілок кількість їх у купі має зменшуватись.

Забороняється розміщувати серед предметів кераміки і скла будь-які інші предмети. Керамічні, а також скляні предмети зберігають окремо, не змішуючи їх з іншими видами матеріалів.

При розміщенні предметів слід групувати їх за певними ознаками (виробник, країна, епоха тощо).

Великі предмети з неглазурованої порцеляни (бісквіту) і кераміки повинні зберігатися під ковпаками або під чохлами з цупкої тканини на стелажах або підставках.

Скульптура великого і середнього розміру зберігається на подіумах, підставках, стелажах.

Метал

Музейні предмети з кольорових і чорних металів зберігаються окремо від предметів з дорогоцінних (напівдорогоцінних) металів.

При збереженні колекції в одному приміщенні предмети з благородних металів і зброя мають зберігатися в спеціальних металевих шафах або сейфах, обладнаних охоронною сигналізацією.

Нумізматика (монети, медалі, ордени, жетони, значки тощо) зберігаються у шафах, обладнаних плоскими висувними ящиками-лотками.

Годинники, канделябри, настільні прикраси тощо при зберіганні поза шафами повинні розміщуватися під ковпаками.

Фотоматеріали, магнітні стрічки

Фотоматеріали надзвичайно чутливі до навколишнього середовища. Температура в приміщеннях для зберігання фотодокументів має бути досить низькою, фотодокументи мають бути захищені від надлишкового світла, ультрафіолету і шкідливих домішок у повітрі.

Для зберігання зібрань фотодокументів різних типів рекомендується відносна вологість 35-40%.

Негативи, що надійшли протягом останнього року, підлягають додатковому промиванню в проточній воді для вилучення залишків гіпосульфату.

Негативи і діапозитиви зберігаються в спеціальних металевих шафах і коробках з гніздами або у звичайних коробках кожний має бути вміщений в конверт з цупкого паперу типу крафт або кальки (у крайньому разі відокремлюється один від одного аркушем паперу).

Позитиви повинні зберігатися в пакетах від фотопаперу відповідних розмірів, не більше ніж 10 штук в одному пакеті. Пакети зберігають в один-два ряди, на висувних лотках у дерев'яних або металевих шафах.

Кіноплівки зберігають у залізних стандартних коробках, плівки із звукозаписом – у спеціальних картонних коробках. Плівки на основі нітрату целюлози (вироблялись у 1889–1951 рр. і використовувались з 1900 до 1939 рр.) легко займаються, особливо в стані деградації. Тому вони мають бути відокремлені від інших кінодокументів.

Грамплатівки зберігають у шафах в індивідуальних конвертах, поставлених на ребро.

Магнітні стрічки зберігаються в первинній упаковці або в спеціально виготовлених картонних коробках, поставлених вертикально на дерев'яних стелажах.

Геолого-мінералогічні матеріали

До предметів, пов'язаних із вивченням і освоєнням земної кори, належать: мінерали і гірські породи, геологічні і палеонтологічні об'єкти, зразки ґрунтів.

До складу предметів групи мінералів і гірських порід належить:

- різноманітні колекції (систематичні, регіональні, генетичні, геохімічні тощо);
- окремі мінеральні об'єкти (штуфи, проби, еталони тощо);
- вироби і напівфабрикати;
- польове спорядження тощо.

Переважає більшість цих предметів належить до категорії сухих препаратів – твердих, іноді газоподібних (природні гази). До рідких препаратів належать предмети, пов'язані з нафтою і її похідними.

Основною вимогою до зберігання мінералогічних і петрографічних матеріалів є запобігання різким коливанням температури і охорона їх від вологості та пилу.

Проби природних газів зберігаються у пляшках у перевернутому положенні.

Мінеральні об'єкти, особливо штуфи кристалічних утворень, що входять до експозиції і не захищені склом, слід оберігати від пилу.

Вологі препарати мінеральних об'єктів і їх похідні повинні зберігатися в закупореному вигляді (залишивши близько 1/6 запасного об'єму на розширення рідини). Об'єкти, що замерзають (наприклад, з мінеральних джерел), слід оберігати від низької температури.

У металевих геологорозвідувальних інструментах (геологічні молотки, зубила, полегшені бурові комплекти тощо) перед зберіганням і експонуванням слід заздалегідь протерти вазеліновим маслом гладенькі поверхні і змазати технічним салом (або вазеліном) місця з'єднань (муфти, нарізки тощо).

Експонатами геології є палеонтологічні колекції, а також зразки гірських порід, макети, діорами тощо.

Кам'яні геологічні об'єкти відзначаються значною стійкістю до мінливості температурно-вологісного режиму, тому головну увагу слід звертати на захист їх від пилу.

Відбитки рослин, комах, риб та інших організмів вимагають дбайливого захисту від механічних пошкоджень це саме стосується і ламких палеонтологічних об'єктів. Зберігають їх у ваті в коробках або ящиках.

Макети і діорами звичайно вицвітають, тьмяніють і особливо потерпають від вологості, зміни температури і пилу.

В експозиції подібні експонати систематично очищають від пилу. У сховищах їх покривають технічною ватою, дрібною стружкою тощо і старанно загортають спочатку в пергаментний, а потім – у цупкий обгортковий папір. Моноліти ґрунтів зберігаються в спеціальних ящиках, приставлених до стінки під кутом, а ґрунтові проби, узяті для хімічного аналізу, – у скляних банках з притертим корком.

Ботанічні матеріали

Основними видами ботанічних матеріалів є гербарії, ботанічні групи, вологі препарати та зразки деревинних порід.

Гербарії систематизуються за родинами, родами і видами. Кожний вид вкладається в окрему обгортку. Зберігати гербарії слід у папках, у шафах з дверцятами, які щільно закриваються. Використовуються папки з клапанами декількох стандартних розмірів залежно від переважних розмірів і формату матеріалів, що зберігаються.

Папки з гербаріями краще вміщувати в герметичні шафи або коробки, (наприклад, з алюмінію або іншого металу, з пластмаси) з ущільненням кришок гумовими прокладками або пінополіуретаном і заклеєні штучною липкою стрічкою. За відсутності шаф можна зберігати гербарії в коробках, герметизованих липкою стрічкою, які щільно закриваються і ставляться на відкриті стелажі.

Ботанічні групи (екологічні профілі, діорами тощо) зберігаються так само, як і подібні комплексні експонати геологічних і біологічних груп.

Зберігання вологих препаратів (рослини, законсервовані в рідинах шапинкові гриби, соковиті плоди, насіння) здійснюється за правилами, установленими для вологих зоологічних матеріалів.

Правила зберігання зразків порід із дерева такі ж, як і для виробів з дерева.

Зоологічні матеріали

За способом консервування зоологічних матеріалів їх можна поділити на дві групи: вологі препарати, що зберігаються у тих чи інших консервуючих рідинах (спирт, формалін тощо), до яких належать риби, земноводні, плазуни, дрібні ссавці (наприклад, кажан) та інші сухі об'єкти – чучела, шкурки і тушки, скелети і черепи, яйця і гнізда птахів, колекції безхребетних тварин (черепашки молюсків, засушені голкошкірі тощо).

У шафах у підвішеному вигляді зберігаються шкури хутрових звірів.

Для зберігання набитих тушок птахів і ссавців використовуються спеціальні скрині. Вони також зручні для зберігання невеликих черепів. Використовуються два типи скринь:

- скриня з верхньою кришкою, яка дуже щільно її прикриває, для чого на внутрішньому боці стінок набивають планки або роблять фальці до бокових стінок припасовують ручки. Такі скрині слугують для зберігання тушок великих ссавців (лисиця і тварини більшого розміру) і набитих тушок великих птахів (орли, журавлі тощо).

- скриня з боковими дверцятами і висувними ящиками – лотками. Висота стінок лотка залежить від його призначення. Таких лотків уміщується у скрині від 3 до 7 штук.

Вологі препарати чутливі до світла, тому їх слід зберігати в глухих шафах.

Об'єкти, зафіксовані в спирті або формаліні, зберігаються в скляних банках з добре притертими корками (ступінь притертості корків має вирішальне значення).

Гістологічні і мікроскопічні препарати зберігаються в коробках з гніздами для скла (найбільш зручні коробки, які мають 5, 10, 18, 32, 56 гнізд) або на планшетах з фанери чи цупкого картону розміром 20x30 см з чарунками за величиною предметного скла.

Ряд груп безхребетних не можна зберігати у формаліні, тому що він містить домішки кислоти, яка поволі розчиняє і змінює форму дрібних вапнякових частин скелетів. Тому губок, кишковопорожнинних, деяких багатощетинкових червів, молюсків, членистоногих, плечоногих, багатоніжок, голошкірих дозволяється зберігати лише в розведеному (720-750) спирті-ректифікаті, позбавленому домішок (уживається лише такий спирт-ректифікат, на партію якого є протокол з даними аналізу).

З метою найменшої втрати консервувальної рідини від випаровування, слід ретельно стежити за корками банок і циліндрів. Рекомендується обтягувати корки бичачими або свинячими пухирями. Необхідно стежити за тим, щоб зоологічний об'єкт був повністю занурений в консервувальну рідину, яку в міру потреби додають або замінюють, для чого на кожній банці роблять позначку або етикетку про застосовану консервувальну рідину.

При зберіганні формалінових препаратів слід пам'ятати, що формалін швидко замерзає.

Колекція безхребетних у дрібних посудинах (місткістю 0,05-0,5 л) зберігається в металевих шафах з висувними лотками. Коробки з мікроскопічними та іншими препаратами – у шафах шириною не менше ніж 33–35 см, планшети – в спеціальних шафах з висувними ящиками.

Для зберігання особливо цінних сухих колекцій (молюски, корали тощо) бажано використовувати дерев'яні ящики з пилонепроникними прокладками.

11.10.87. Для зберігання ентомологічних колекцій використовуються особливі шафи з висувними ящиками і дверцями, які щільно закриваються. Найбільш зручні шафи розміром 405x365x701 см з трьома колонками по 12 ящиків в кожній.

Антропологічні колекції

Колекції антропології складаються переважно з людських кісток, добутих при археологічних розкопках, невеликих збірок зразків волосся, гіпсових зліпків, черепів, масок тощо.

Черепи зберігаються в шафах на полицях, покритих тканиною. Найбільш цінні в науковому плані і ламкі черепи ліпше зберігати в індивідуальних ящиках або глибоких лотках. При перенесенні черепа забороняється брати його за очниці і вилицеві дуги, щоб не завдати йому пошкодження. Кістки скелета слід зберігати в окремих ящиках, для повного скелета рекомендуються такі розміри (внутрішні) ящика: висота – 25, ширина – 30, глибина – 53 см. Для неповних скелетів виготовляють ящики з вертикальними прорізами на бокових стінках, у які вставляють фанерні роздільники. У такий ящик вкладають 2 скелети.

Дрібні кістки кінцівок слід тримати в окремих коробках для кожної кінцівки, тому що переплутані кістки правих і лівих кінцівок добирати досить складно.

Колекції волосся промивають ефіром і зберігають у скляних пробірках, закритих корком і ватою.

Зміни, що вносяться до наказу Міністерства культури України від 21 липня 2016 року № 580. URL: mncult.kmi.gov.ua; Методичні рекомендації «Сучасні вимоги до охорони і зберігання музейних колекцій». Кропивницький: Кіровоградський обласний краєзнавчий музей, 2017.

Рекомендовані джерела інформації

1. Байдахер Ф. Загальна музеологія / за ред. З. Мазурика; пер. з нім. Х. Назаркевич, О. Лянг, В. Лозинського. Київ: Літопис, 2005. 210 с.
2. Власюк Г. М., Зосимович О. Ю., Хададова М. В. Музеєзнавство та архівна справа: навч.-метод. посіб. Житомир: ЖДПУ імені Івана Франка, 2006. 237 с.
3. Основи музеєзнавства, маркетингу та рекламно-інформаційної діяльності музеїв. Посібник / під ред. В. Великочого, Н. Гасюк. Івано-Франківськ: Плай. 2005. 64 с.
4. Рутинський М. Й., Стецюк О. В. Музеєзнавство: навч. посіб. Київ: Знання, 2008. 428 с.
5. Салата О. О. Основи музеєзнавства: навчально-методичний посібник. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. 164 с.
6. Якубовський В. І. Музеєзнавство. Підручник. Кам'янець-Подільський: ПП Мошак М. І., 2010. 352 с.

Практичне заняття №5

Тема: Експозиційна робота музеїв

Мета: оволодіти практичними навичками з експозиційної роботи, складання розширеного тематично-експозиційного плану експозиції музею та експлікації.

Основні поняття: експлікація, експозиційний комплекс, експозиційний матеріал, експозиція, метод побудови експозиції, постійна (стаціонарна) музейна експозиція, тематична структура експозиції, тимчасова музейна експозиція.

Практичні завдання:

Завдання 1. Скласти розширений тематично-експозиційний план однієї з експозицій музею.

1.1. Оглянути ту чи іншу діючу експозицію музею (музейної кімнати).

1.2. Спробувати проникнути у творчий замисел її авторів: з'ясувати тему, маршрут (послідовність) огляду, відповісти на запитання –

- Які завдання оглянутої експозиції?
- Яку мету переслідували її автори?
- Яка основна проблематика виставки, чи постійно діючої експозиції?
- Яка її тематична структура (послідовність розташування музейних комплексів)?

1.3. Скласти розширений тематично-експозиційний план.

Розширена тематична структура повинна мати вигляд документа, в якому фіксується поділ експозиції на взаємопов'язані частини – розділи, теми, експозиційні комплекси. У ньому перераховується, якими експонатами чи групами експонатів (музейними комплексами) дані теми розкриті.

Завдання має бути виконаним на папері формату А 4, можна у вигляді таблиці. Об'єм текстової частини завдання буде залежати від того, яка за площею оглянута експозиція.

Зміст експозиції	Перелік експонатів	Місцезнаходження експонатів в експозиції	Примітки
подається вступ, перелік назв розділів, тем і підтем експозиції	перераховуються назви експонатів й короткі відомості про них (автор, характер виготовлення, оригінальний чи допоміжний матеріал, походження, розміри тощо)	Місцезнаходження експонатів в експозиції (нумерація залів, кімнат, щитів, вітрин)	додаткові відомості та пояснення (за наявності)

До Тематико-експозиційного плану можна додати: графічну (фото) схему розташування матеріалів, експозиційні графіки, ескізи, діаграми тощо.

Завдання 2. Скласти текстовий супровід одного розділу (теми) експозиції у вигляді експлікації.

Довідковий матеріал

Важлива складова частина експозиції – пояснювальні тексти, які умовно поділяються на дві групи: власне тексти (провідні, допоміжні, цитати) та етикетаж. Провідні тексти – експлікації (від лат. «пояснюю») розташовуються на початку розділів або окремих тем експозиції. Вони містять визначальні положення експозиційного показу. Допоміжні пояснювальні тексти використовуються для роз'яснення окремих груп матеріалів. Основна мета – ввести відвідувача у відповідну епоху, роз'яснити її особливості, пояснити, що об'єднує зібрані в одному залі експонати. Тексти-експлікації зазвичай обсягом не перевищують одного аркуша друкованого тексту, вони вкладаються у рамки і вивішуються на початку кожного експозиційного залу чи тематичної групи пам'яток.

Етикетаж поділяється на номенклатурний (заголовки, назви розділів і тем), анотаційний (підписи до експонатів із короткими або розширеними відомостями про зміст, дату, автора, матеріал, техніку, походження) і орієнтувальний (покажчики порядку огляду експонатів, таблиці й маршрути залів).

Основи музеєзнавства, маркетингу та рекламно-інформаційної діяльності музеїв. Посібник / під ред. В. Великочого, Н. Гасюк. Івано-Франківськ: Плай. 2005. С. 21.

Рекомендовані джерела інформації

1. Байдахер Ф. Загальна музеологія / за ред. З. Мазурика; пер. з нім. Х. Назаркевич, О. Лянґ, В. Лозинського. Київ: Літопис, 2005. 210 с.
2. Власюк Г. М., Зосимович О. Ю., Хададова М. В. Музеєзнавство та архівна справа: навч.-метод. посіб. Житомир: ЖДПУ імені Івана Франка, 2006. 237 с.
3. Основи музеєзнавства, маркетингу та рекламно-інформаційної діяльності музеїв. Посібник / під ред. В. Великочого, Н. Гасюк. Івано-Франківськ: Плай, 2005. 64 с.
4. Рутинський М. Й., Стецюк О. В. Музеєзнавство: навч. посіб. Київ: Знання, 2008. 428 с.
5. Салата О. О. Основи музеєзнавства: навчально-методичний посібник. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. 164 с.
6. Яковець І. О. Музейна експозиція: основні поняття та методи побудови. *Образотворче мистецтво*. 2011. №1. С. 147-150.
7. Якубовський В. І. Музеєзнавство. Підручник. Кам'янець-Подільський: ПП Мошак М. І., 2010. 352 с.

Практичні заняття №6-8

Тема: Екскурсійне обслуговування в музейних установах

Мета: оволодіти навичками розробки нової екскурсії: складання карток об'єктів, розробка схеми маршруту екскурсії, підготовка контрольного тексту екскурсії, укомплектування портфелю екскурсовода, проведення калькуляції екскурсії.

Основні поняття: екскурсійний об'єкт, екскурсія, картка об'єкта екскурсії, контрольний текст екскурсії, методична розробка екскурсії, методичні прийоми проведення екскурсії, портфель екскурсовода, техніка ведення екскурсії.

Практичні завдання:

Завдання 1. Визначити мету і завдання власної екскурсії. Підібрати необхідну літературу й скласти бібліографічний список використаних джерел. Визначити інші джерела екскурсійного матеріалу. Наприклад, спогади свідків, кіно-, фотоматеріали.

Завдання 2. Відібрати екскурсійні об'єкти. Підготувати матеріал для їх опису. Скласти картки усіх обраних об'єктів.

КАРТКА ОБ'ЄКТА № _____

Фото об'єкта в сучасному і колишньому вигляді

1) Найменування об'єкта (первісне й сучасне), а також назва, під якою пам'ятник відомий серед місцевих жителів (за наявності)	
2) Історична подія, з якою пов'язаний об'єкт, дата події	
3) Місцезнаходження об'єкта, його поштова адреса, під'їзд і підхід до нього	
4) Опис об'єкта (автор, дата спорудження, з яких матеріалів виготовлений, текст меморіального напису, особливості)	
5) Джерело відомостей про пам'ятник (література, де описаний об'єкт і події, пов'язані з ним, архівні дані, усні перекази)	

6) Збереженість об'єкта (стан об'єкта й прилеглої території, дата останнього ремонту, реставрації)	
7) Перелік екскурсій, в яких використовується об'єкт	
9) Дата складання картки, прізвище й посада укладача, підпис	
10) Додаткові дані (за необхідності)	

Завдання 3. Розробити схему маршруту екскурсії й описати його.

\Наприклад,

Затверджую
Керівник туристичної організації

Погоджено
Представник Державтоінспекції

_____
Прізвище, ім'я, по-батькові, дата, печатка

_____
Прізвище, ім'я, по-батькові, дата, печатка

СХЕМА ТРАСИ МАРШРУТУ ТРАНСПОРТНОЇ ЕКСКУРСІЇ

Маршрут екскурсії _____
перелік об'єктів показу

Тривалість (год.) _____
Протяжність (км) _____

СХЕМА МАРШРУТУ

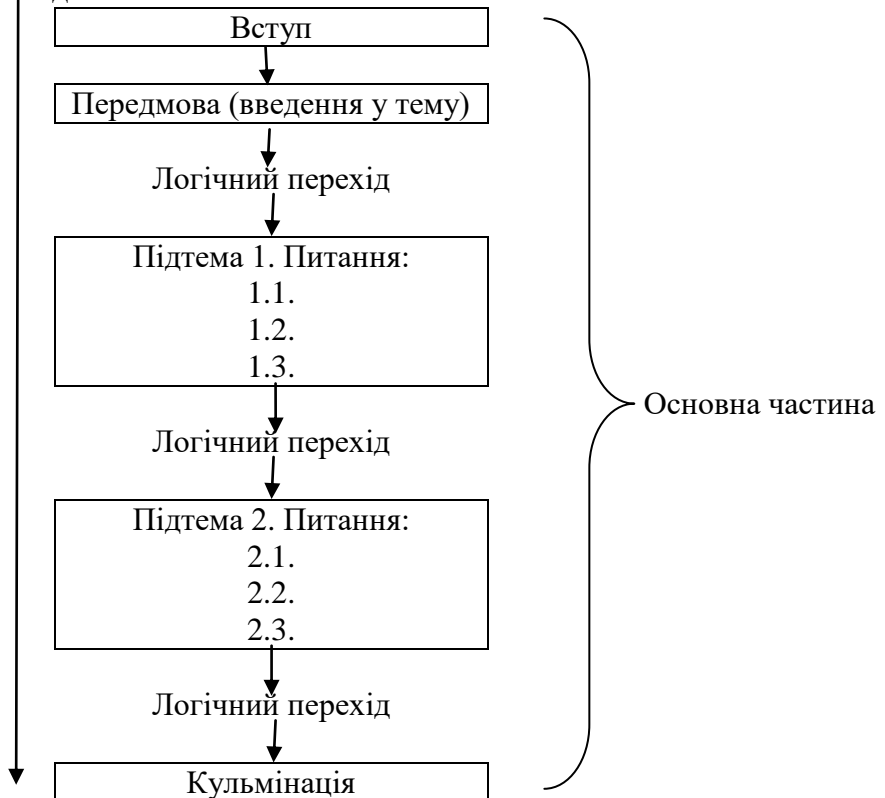
(графічне подання ділянок переміщення, місць зупинок з визначенням тривалості (хв.) та протяжності (км))

РОЗШИФРУВАННЯ СХЕМИ МАРШРУТУ

1. Перелік географічних точок слідування транспорта по маршруту.
2. Перелік зупинок.
3. Визначення місць початку екскурсії.

Завдання 4. Підготувати контрольний текст екскурсії.

Наростання дій

Завдання 5. Укомплектувати «Портфель екскурсовода».

Завдання 6. Визначити методичні прийоми проведення екскурсії та описати їх. Продумати техніку ведення екскурсії.

Завдання 7. Скласти й оформити методичну розробку екскурсії.
Скласти технологічну карту екскурсії.

Затверджую
Керівник туристичного закладу

_____
_____
прізвище, ім'я, по батькові, дата,
печатка

ТЕХНОЛОГІЧНА КАРТА ЕКСКУРСІЇ

Тема екскурсії _____

Тривалість (год.) _____

Протяжність (км) _____

Автор-розробник _____

автор, колектив авторів, підприємство

Зміст екскурсії _____

Маршрут екскурсії _____

у т. ч. варіанти маршруту _____

(літній, зимовий) _____

Ділянки маршруту екскурсії	Місця зупинок	Об'єкти показу	Тривалість огляду	Найменування підтем і перелік основних питань	Організаційні вказівки	Методичні вказівки

Завдання 8. Провести калькуляцію екскурсії.

1) *Визначити основні статті витрат:*

- проїзд групи в обидва кінці;
- внутрішні переїзди під час екскурсії;
- оплата за стоянки;
- оплата за вхід до музеїв;
- харчування;
- придбання та прокат групового спорядження;
- витрати на фотоматеріали;
- оплата за прохід через заповідні зони та реєстрацію в контрольно-рятивній службі;
- непередбачені витрати.

2) *Заповнити таблицю:*

Калькуляція та розрахунок собівартості екскурсії на групу з _____ екскурсантів

№ з/п	Назва статті	Вартість одиниці, грн.	Кількість одиниць	Загальна вартість, грн.
	Всього			

3) *Розрахувати ринкову ціну екскурсії:* 10-15% закладається на рентабельність туру, 5% від вартості на інші витрати по даному туру

Отже, вартість екскурсії складе – _____ .

Сума витрат екскурсії + прибуток турфірми (10-15% від суми витрат) + послуги турфірми (5% від суми витрат)

Вартість туру на 1 людину – вартість екскурсії / кількість учасників.

Рекомендовані джерела інформації

1. Бочелюк В. Й., Бочелюк В. В. Дозвіллезнавство. Київ: Центр навчальної літератури, 2006. 208 с.

2. Дядечко Л. П. Економіка туристичного бізнесу Київ: Центр учбової літератури, 2007. 224 с.

3. Організація екскурсійної діяльності. Опорний конспект лекцій / укладач О. Каролоп. Київ: Видавничий центр КНТЕУ. 2002. 45 с.

4. Філіпов З. І. Спортивний туризм. Організація і методика спортивно-туристичної роботи. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів фізкультурного профілю. Дрогобич: Коло, 2010. 344 с.

5. Чагайда І. М., Грибакова С. В. Екскурсознавство. Навчальний посібник. Київ: Кондор, 2004. 204 с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ №2. ОРГАНІЗАЦІЯ АНІМАЦІЙНИХ ПОСЛУГ

Практичні заняття №1-2

Тема: Організація анімаційних послуг у готелях і туристських комплексах

Мета: формувати практичні навички з аналізу організації анімаційних послуг в готелях і туристських комплексах.

Основні поняття: аніматор, анімаційна послуга, анімаційна програма, анімаційна служба, анімаційний менеджмент, монтажний лист, сценарій, сценарний план, сюжет.

Практичні завдання:

Завдання 1. Складіть узагальнюючу таблицю «Загальна характеристика підприємства» за даними, отриманими з офіційного сайту готелю/туристського комплексу (обрати з переліку/ запропонувати власний) або з довідкового матеріалу.

Загальна характеристика _____
(назва підприємства)

адреса	
офіційний сайт	
категорія	
інфраструктура	
концепція закладу (пляжний, еко, молодіжний, сімейний, концепція «child free» тощо)	
перелік послуг	

Пропонований перелік сайтів:

1. <https://odessa.nemohotels.com> – офіційний сайт Resort & SPA Hotel NEMO.

2. <https://krasna.com.ua/ua> – офіційний сайт еко-готелю «Красна поляна».
3. <https://bukovel.com/> – офіційний сайт туристського комплексу Буковель.

Довідковий матеріал

Опис турецького готелю «Limak Lara Deluxe Hotel & Resort»

«Limak Lara Deluxe Hotel & Resort» складається з трьох і чотириповерхових будинків, з'єднаних між собою. В готелі 379 стандартних номерів, з них 5 двокімнатних сімейних номерів, 2 двокімнатних люкси, 4 спеціально обладнаних номера для інвалідів. Готель розташований у 70 км від аеропорту м. Анталія. Протягом дня для туристів пропонується розважальна програма, яку проводить анімаційна команда. Команда аніматорів складається з 35 осіб, до складу якої входять: генеральний менеджер анімації, шеф анімації, помічники шефа, хореограф, аніматори, декоратор і його помічники, дизайнери по костюмах для аніматорів.

«Limak Lara Deluxe Hotel & Resort» – це готель клубного типу і тому більшість гостей – родини з дітьми. Для них існує безліч розваг. Дітей завжди можна залишити у міні-клубі, де за ними догляне анімаційна команда, що проведе безліч спортивно-розважальних заходів протягом дня. Це такий затишний дитячий куточок. У ньому працюють десять аніматорів з України та Туреччини.

Кожний аніматор проводить спортивні денні заходи, які починаються о 10:30 ранку й закінчуються о 18:30 вечора. Тобто туристи протягом дня можуть спробувати себе у волейболі, футболі, водному поло, стрільби з лука й інших видах спорту.

Наведемо приклад програми розважальних заходів у міні-клубі на тиждень (табл.).

Програма розважальних заходів у міні-клубі «Limak Lara Deluxe Hotel & Resort»

Дні тижня	Година	Назва заходу
Понеділок	11.00	малювання
	15.00	вироблення масок з гіпсу; розмальовування масок
Вівторок	11.00	колаж, аплікація
	15.00	сімейний макіяж
Середа	11.00	пікнік на галявині
	15.00	спортивні олімпіади

Четвер	11.00	морська подорож на банані
	15.00	водний боулінг
П'ятниця	11.00	техніка виробів з бісеру
	15.00	розфарбовування обличчя
Субота	11.00	водна гімнастика
	15.00	катання на водних лижах
Неділя	11.00	виготовлення з ниток різних казкових персонажів
	15.00	похід до коней

Також двічі на день професійний хореограф проводить водну й степаеробіку. Дуже насиченою виглядає програма аніматорів у вечірній час. О 21:00 для дітей аніматори з міні-клубу проводять міні-диско, де діти разом з батьками можуть потанцювати, а потім ще поспівати. Після міні-диско аніматори запрошують туристів на вечірню шоу-програму.

У програмі беруть участь професійні групи танцівників, циркачів, фокусників, акробатів. Тричі на тиждень аніматори представляють свою гумористичну програму. Протягом усього відпочинку туристи можуть побачити декілька шоу-програм.

Тучковська І. І. Особливості організації анімаційної діяльності в індустрії гостинності. Підприємництво і торгівля. 2018. Вип. 23. С. 155-159.

Завдання 2. Опишіть концепцію анімаційної програми вибраного Вами підприємства за схемою:

- аналіз матеріально-технічної бази анімації готелю (визначити перелік об'єктів, що використовуються для анімаційної діяльності);
- період роботи анімаційної команди (сезон, рік);
- загальна концепція анімаційної діяльності підприємства;
- аналіз анімаційних послуг.

Завдання 3. Розподіліть заявлені підприємством анімаційні програми за видами. Результати оформіть у вигляді таблиці чи схеми.

Довідковий матеріал

Види програм

1. Спортивні, спортивно-оздоровчі, спортивно-розважальні програми.
2. Видовищно-розважальні, пригодницько-ігрові програми.
3. Пізнавальні, спортивно-пізнавальні, культурно-пізнавальні, екскурсійні, повчальні, любительські і творчо-трудова програми.

4. Комплексні програми, комбіновані з однорідних програм.

Бриль К. Г. Опорний конспект лекцій з курсу «Організація анімаційної діяльності» для студентів денної та заочної форм навчання галузі знань 1401 «Сфера обслуговування», напрям підготовки 6.140103 «Туризм». Чернівці : ЧНТУ, 2014. С. 35.

Завдання 4. Розробіть та представте проєкт одноденної анімаційної програми з різноманітними анімаційними заходами (4-5 заходів) за схемою:

- назва заходу;
- час проведення;
- цільова аудиторія;
- стисла характеристика заходу.

Завдання 5. Розробіть монтажний лист анімаційного заходу на вільну тему.

Приклад оформлення монтажного листа дитячої гри «Герої моїх казок»

№ з/п	Час	Дія	Текст	Звукоряд	Світло	Відеоряд	Примітки
1.	11.00-11.05	вітання гостей і учасників	текст-привітання	фонограма 1: «Фанфари»	загальне	відео 1: фесрверк	
2.	11.05-11.15	знайомство з учасниками	кожен називає своє ім'я		загальне		
3.	11.15-11.30	конкурс 1	текст вікторини «Вгадай казкового героя»		загальне	відео 2: сюжети з казок	
4.	11.30-11.35	танцювальна розминка	текст-запрошення	фонограма 2: мікс дитячих пісень	святкове, мерехтливе		
5.	11.35-11.50	конкурс 2	текст вікторини «Продовж казку»		загальне		
6.	11.50-11.55	танцювальна розминка	текст-запрошення	фонограма 3: хоровод	святкове, мерехтливе		
7.	11.55-12.10	конкурс 3	текст вікторини «Покажи героя»		загальне		
8.	12.10-12.20	визначення й нагородження	заключне слово	фонограма 4: нагородження	загальне		

		переможців					
9.	12.20					відео 1: фесрверк	

Рекомендовані джерела інформації

1. Байлик С. І., Кравець О. М. Організація анімаційних послуг у туризмі: навч. посіб. Харків: ХНАМГ, 2009. 197 с.
2. Бриль К. Г. Опорний конспект лекцій з курсу «Організація анімаційної діяльності» для студентів денної та заочної форм навчання галузі знань 1401 «Сфера обслуговування», напрям підготовки 6.140103 «Туризм». Чернігів: ЧНТУ, 2014. 105 с.
3. Кравець О. М., Байлик С. І. Організація анімаційних послуг в туризмі: навч. посібник. 2-ге вид., перероб. і доп. Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. 335 с.
4. Тучковська І. І. Особливості організації анімаційної діяльності в індустрії гостинності. *Підприємництво і торгівля*. 2018. Вип. 23. С. 155-159.
5. Федотова Ю. В., Кравець О. М. Анімаційна діяльність: сутність, особливості та соціально-економічна ефективність. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. №11. С. 530-534.

Практичні заняття №3-4

Тема: Організація анімації (за видами)

Мета: дослідити особливості вербальної анімації; формувати практичні навички з розробки й оформлення ігрової, спортивної, музичної та танцювальної анімації.

Основні поняття: вербальна анімація, гра, дискотека, діалог, концерт, лекція, монолог, музична анімація, розповідь, спортивна анімація, танцювальна анімація, творча зустріч, фестиваль.

Практичні завдання:

Завдання 1. Складіть узагальнюючу схему «Складники вербальної анімації».

Довідковий матеріал

Під вербальною анімацією треба розуміти комплекс активізуючих, комунікативних заходів, основним засобом виразності яких є слово.

Сила усної мови – в її емоційній напруженості у здатності передати найтонші відтінки думки і почуття що як правило не під силу друкованому слову.

Інтенація живої мови – ще один сильний засіб впливу на аудиторію чи на окремого слухача Тому аніматор, беручи в руки мікрофон, чи спілкуючись з туристами без допомоги технічних засобів, повинен розуміти, що головним каналом його зв'язку з аудиторією є звуковий сигнал. І те, в якій формі подається інформація, яка у аніматора культура мовлення і техніка спілкування, суттєво впливає на рівень сприйняття аудиторією інформації, а в кінцевому результаті – на успіх анімаційного заходу.

Дуже важливим каналом зв'язку аніматора з туристами (рекреантами) є візуальний канал або кінетичний код, тобто сукупність міміки, жести, руху. До того ж не треба забувати про те, що перша психологічна реакція людини на іншу людину є реакція на зовнішній вигляд – поставу, ходу, одяг, зачіску, макіяж.

Костюм аніматора повинен відповідати темі і формі заходу. Те ж саме стосується міміки, пластики, жестикуляції. В цілому ж будь-який публічний виступ аніматора – це жвава, яскрава суміш мовних, інтонаційних, рухових, мімічних та інших засобів виразності при чіткому і зрозумілому змісті. Ці засоби, дублюючи і доповнюючи один одного, роблять мову привабливою, спрощують її розуміння і підсилюють вплив на аудиторію.

Але особливості усної мови цими засобами не вичерпуються. Вона має низку рис, що притаманні лише вербальному спілкуванню:

1. По-перше – це пряма комунікація, коли між аніматором і аудиторією відсутні перешкоди. Постійно спілкуючись з туристами, спостерігаючи їх поведінку, зовнішній вигляд, реакції на зовнішні подразники, репліки, аплодисменти, сміх (зворотній зв'язок), вербальний аніматор має можливість більш-менш адресно підійти до підготовки свого виступу, а при необхідності скорегувати його.

2. Анімаційна діяльність, на відміну від культурно-масової, передбачає диференційований (груповий, дрібногруповий, індивідуальний) підхід до потенційної аудиторії. Тому адресність спілкування аніматора з туристами є другою невід'ємною складовою його роботи.

3. Живе спілкування має відносно інтимний характер, даючи можливість створенню довірливої, комфортної обстановки вербального заходу. Фаховий аніматор свої стосунки з аудиторією будує за принципом живої взаємодії (не «я» і «вони», а «ми»). Як результат виникає стан емоційної індукції, або «експресії почуттів», коли не лише зміст промови, але й почуття, емоції, переконливість аніматора передаються слухачам. Саме тому третьою складовою вербального спілкування у процесі анімаційної діяльності є особистий вплив аніматора на аудиторію.

4. І нарешті, четверта складова живого спілкування – оперативність і доступність інформації. Аніматор часто-густо виступає інформатором туриста з питань розташування об'єктів відпочинку, розваг, екскурсій тощо. Аніматор може надавати інформацію про анімаційні заходи, що плануються, про їх сутність і ролі, які може виконувати в них турист.

Бриль К. Г. Опорний конспект лекцій з курсу «Організація анімаційної діяльності» для студентів денної та заочної форм навчання галузі знань 1401 «Сфера обслуговування», напрям підготовки 6.140103 «Туризм». Чернігів: ЧНТУ, 2014. С. 84-85.

Завдання 2. Розробіть і оформіть одну рухливу гру на:

- спортивному майданчику;
- басейні.

**Приклад оформлення рухливої гри
«Полювання на птахів»**

Інвентар – баскетбольні м'ячі

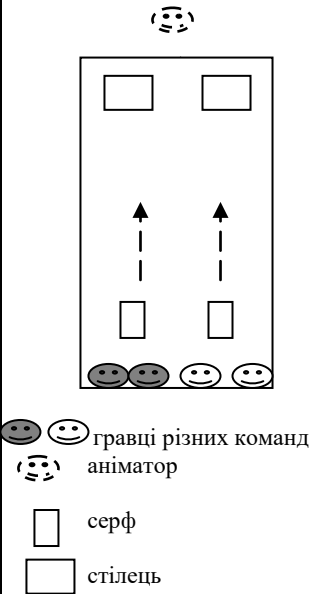

Місце проведення – спортивний майданчик

Побудова	Зміст	Правила	Примітки
 <p>кочки мисливці м'яч аніматор</p>	<p>Гравці діляться на дві команди, одна з яких – «Мисливці» – стає по колу перед лінією, друга – «Качки» – заходить в середину кола. У «Мисливців» волейбольний м'яч, яким вони повинні вибивати «Качок» з кола, потрапляючи в них м'ячем. «Качки» бігають по колу, ухиляючись від м'яча. Гравець, в якого потрапили м'ячем, виходить з гри. Коли усі «кочки» вибиті, команди міняються місцями. Виграє та команда, яка швидше виб'є своїх суперників. Різновид – гру проводять на волейбольному майданчику. «Мисливці» стають з двох сторін.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Під час кидка м'яча «Мисливцеві» не дозволяється переступати межу кола. 2. Попадання в гравця м'ячем, що відскочив від підлоги або землі, не зараховується. 3. «Качка», що упіймала м'яч на льоту, отримує запасне очко, тобто має право повернути вибулого гравця. 	<p>Гравці шикуються в коло і розраховуються на перший-другий.</p>

Приклад оформлення гри в басейні «Серф-балон»

Інвентар – дві дошки серф, два стільці, повітряні кулі по числу учасників, канат з поплавцями

Місце проведення – басейн

Побудова	Зміст	Правила	Примітки
 <p> гравці різних команд аніматор серф стілець </p>	<p>В естафеті беруть участь дві команди з однаковою кількістю осіб. Уздовж басейну напинається розділова мотузка. За сигналом аніматора учасники обох команд під номером один сідають на серф і пливуть до протилежного бортика, допомагаючи собі руками. На протилежному бортику встановлюють по одному стільцю для кожної команди. Допливши до стільця, гравець сідає на нього, бере одну з лежачих під стільцем кульок і надуває її. Потім гравець повинен лопнути кульку, сівши на неї. Після цього гравець на дошці швидко повертається назад і передає естафету учасникові номер два і т. д.</p>	<p>Гравець повинен лопнути кульку, швидко повернутися назад і передати естафету учасникові номер два і т. д.</p>	<p>Команда, яка завершила естафету першою, виграє</p>

Завдання 3. Розкрийте зміст основних форм сучасної музичної анімації:

- музичний фестиваль;
- фестиваль авторської пісні;
- фестиваль самодіяльної творчості;
- концерт;
- музичний конкурс;
- салон;
- клубний захід.

Завдання 4. Розробіть сценарій дискотеки.

Рекомендовані джерела інформації

1. Бабаєва О. В., Вольфсон-Гаршина Н. В. Організація дозвілля: конспект лекцій для студентів спеціальностей 242 «Туризм», 241 «Готельно-ресторанна справа», 181 «Харчові технології». Харків: ХТЕІ КНТЕУ, 2018. 62 с.

2. Байлик С. І., Кравець О. М. Організація анімаційних послуг у туризмі: навч. посіб. Харків: ХНАМГ, 2009. 197 с.

3. Бриль К. Г. Опорний конспект лекцій з курсу «Організація анімаційної діяльності» для студентів денної та заочної форм навчання галузі знань 1401 «Сфера обслуговування», напрям підготовки 6.140103 «Туризм». Чернігів: ЧНТУ, 2014. 105 с.

4. Віндюк А. В., Захаріна А. Г., Захаріна Є. А. Організація спортивної анімації: навчальний посібник. Запоріжжя: КПУ, 2014. 176 с.

5. Кравець О. М., Байлик С. І. Організація анімаційних послуг в туризмі: навч. посібник. 2-ге вид., перероб. і доп. Харків: ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2017. 335 с.

Практичне заняття №5
Тема: Організація анімаційних шоу

Мета: формувати практичні навички з організації анімаційних шоу.

Основні поняття: вар'єте, вистава-ревю, кабаре, кафе-концерт, мюзик-хол, сценічне шоу, сценічні (концертні) фонтани, театралізація, технічне шоу, шоу, шоу історичної анімації.

Практичні завдання:

Завдання 1. Розробіть програму анімаційного шоу готелю/туристського комплексу. Відповідь оформіть у вигляді таблиці.

Анімаційне шоу у _____
назва готелю/туристського комплексу

Назва шоу	
Сюжет	
Час проведення	
Тривалість	
Прийоми для залучення учасників до театралізованого дійства	
Принцип розташування акторів і глядачів стосовно один до одного	
Тип та модифікація сцени	
Матеріально-технічне забезпечення	
Особливості просування заходу (реклама)	
....	

Довідковий матеріал

Прийоми для залучення учасників до театралізованого дійства:

1) *костюмування учасників*, дозволяє прискорити процес адаптації учасників завдяки рольовому спілкуванню, що імпонує як дорослим, так і дітям різного віку;

2) *колективна імпровізація* – спонтанна художня реакція людини на події, дійство;

3) *різні форми змагань у вигляді ігрового конкурсу* (інтелектуальної, спортивної, музичної спрямованості);

4) *ритуальна дія* (історична подія) як обов'язковий структурний елемент, специфічна особливість будь-якого театралізованого заходу, що спирається на народні традиції;

5) *створення історичного тла за допомогою особливостей* (архітектурних, географічних та ін.) місця проведення заходу.

Специфіка театрального простору

Глядацький і сценічний простір у сукупності становлять *театральний простір*, в основі будь-якої форми якого лежать два принципи розташування акторів і глядачів стосовно один до одного:

1) *осьовий* – сценічний майданчик розташовують перед глядачами фронтально й вони перебувають як би на одній осі з виконавцями;

2) *центровий* (променевиий) – місця для глядачів оточують сцену із трьох або чотирьох боків.

Основні типи сцен

Найдавнішим типом сцени у формі кола або напівкола, є *сцена-арена*. Цей вид сцени з'явився у Давній Греції під час святкувань Великих або Малих Діонісій у вигляді природного амфітеатру.

Сучасним варіантом є арена цирку.

Просторова сцена – це сцена просто неба у формі прямокутника, що розташована на території рекреаційного закладу, парку, замку, фортеці. Види:

– *стаціонарна* (головна сцена «Артеку»);

– *тимчасова* (сцена фестивалю «Таврійські ігри»).

Прообраз просторової сцени – імпровізовані підмостки середньовічних жонглерів, які мандрували у спеціально збудованих фургонах. Фургон влаштовувався таким чином, щоб за потреби, одна його стіна, після того, як її поставлять паралельно до землі, слугувала сценою.

Сцена-коробка – найрозповсюдженіший тип сцени, який з усіх боків оточується стінами і дахом, а в стіні, що відділяє сцену від глядацького залу, робиться великий виріз – портал сцени.

Кільцева сцена – сценічний майданчик, виконаний у вигляді рухливого або нерухливого кільця, усередині якого розташовані місця для глядачів. Більша частина цього кільця може бути схована від глядачів стінами, і тоді кільце використовують як один зі способів механізації сцени-коробки. У найбільш чистому вигляді кільцева сцена не розділяється із залом для глядачів, перебуваючи з ними в єдиному просторі. Сцену відносять до осьових.

Симультанна сцена – сцена, яка передбачає одночасний показ різних місць дії на одному або декількох майданчиках, розташованих у залі для глядачів, завдяки чому досягається найбільш повне злиття сценічної й глядацької зон, межі яких часом важко визначити.

Основними модифікаціями сцен є:

- *сцена-подіум;*
- *сцена-шашка* – естрада (від франц. *estrade* – поміст, настил) у формі шашки, що здійснюється посеред залу.

Кравець О. М., Байлик С. І. Організація анімаційних послуг в туризмі: навч. посібник. 2-ге вид., перероб. і доп. Харків: ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2017. С. 222-224.

Завдання 2. Визначте основні професійні компетентності аніматора Вашого шоу, установивши: особисті якості, необхідні знання, необхідні вміння, освіту (ступінь, спеціальність).

Рекомендовані джерела інформації

1. Бабаєва О. В., Вольфсон-Гаршина Н. В. Організація дозвілля: конспект лекцій для студентів спеціальностей 242 «Туризм», 241 «Готельно-ресторанна справа», 181 «Харчові технології». Харків: ХТЕІ КНТЕУ, 2018. 62 с.

2. Байлик С. І., Кравець О. М. Організація анімаційних послуг у туризмі: навч. посіб. Харків: ХНАМГ, 2009. 197 с.

3. Бриль К. Г. Опорний конспект лекцій з курсу «Організація анімаційної діяльності» для студентів денної та заочної форм навчання галузі знань 1401 «Сфера обслуговування», напрям підготовки 6.140103 «Туризм». Чернігів: ЧНТУ, 2014. 105 с.

4. Кравець О. М., Байлик С. І. Організація анімаційних послуг в туризмі: навч. посібник. 2-ге вид., перероб. і доп. Харків: ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2017. 335 с.

Практичне заняття №6

Тема: Свято як основа комплексної анімації. Карнавальна анімація

Мета: формувати практичні навички з організації свят.

Основні поняття: державні свята, календарні свята, карнавал, корпоративні свята, національні свята, професійні свята, релігійні свята, свято, сімейно-побутові свята.

Практичні завдання:

Завдання 1. Складіть план свята, яке Ви плануєте провести, що включатиме:

- назву свята;
- пропонувану дату проведення;
- повний склад учасників;
- погодинний розклад програми;
- інформаційну підтримку.

Довідковий матеріал

План свята – це, фактично бізнес-план, куди входить все: від опису концепції до пропонованої кількості людей, які відвідають ваше свято.

Назва свята повинна цілком відбивати його концепцію, залучати до себе увагу, оскільки назва – це обличчя свята. Чим оригінальніше буде назва свята, тим більше шансів, що люди захочуть дізнатися, який зміст свята за ним криється. Також необхідно визначити склад учасників. Склад учасників необхідно визначати з наступних питань:

На яку категорію публіки ви розраховуєте на своєму святі?

Яке потенційне місце (краще, якщо декілька варіантів, щоб була можливість вибору) проведення вечірки?

Який формат музики домінуватиме впродовж усього заходу?

Розклад програми проведення свята краще продумати так, щоб найбільш яскраві номери доводилися на пік вечора.

Бриль К. Г. Опорний конспект лекцій з курсу «Організація анімаційної діяльності» для студентів денної та заочної форм навчання галузі знань 1401 «Сфера обслуговування», напрям підготовки 6.140103 «Туризм». Чернігів: ЧНТУ, 2014. С. 99.

Завдання 2. Розрахуйте собівартість Вашого анімаційного свята.

Довідковий матеріал

Собівартість анімаційної програми дозвілля туристів включає такі витрати:

1. Виробнича собівартість:

- витрати на реквізит: виготовлення або оренда костюмів, оформлення приміщення;

- вартість витратних матеріалів на кожну програму: інвентар, призи для учасників, кейтерінг;

- витрати на оплату праці: заробітна платня аніматорів, ведучих, технічного персоналу (розрахункова ціна за годину роботи з урахуванням відрахувань до Фонду заробітної плати).

2. Невиробничі витрати:

- реклама, телефонний та Інтернет зв'язок, ділові зустрічі.

Сума виробничих та не виробничих витрат визначає повну собівартість програми, до якої нараховується прибуток (20%). З урахуванням 20% ставки ПДВ отримуємо ціну для реалізації. Розраховуючи відпускну ціну для одного споживача або групи, враховується оренда приміщення та ціна, за якою реалізується програма.

*Режисура та драматургія анімаційних програм. URL:
<http://moodle.socosvita.kiev.ua/moodldata/filedir/78/05/780569bf57603943455c40af697f1c00b55c621d>.*

Рекомендовані джерела інформації

1. Бабаєва О. В., Вольфсон-Гаршина Н. В. Організація дозвілля : конспект лекцій для студентів спеціальностей 242 «Туризм», 241 «Готельно-ресторанна справа», 181 «Харчові технології». Харків: ХТЕІ КНТЕУ, 2018. 62 с.

2. Байлик С. І., Кравець О. М. Організація анімаційних послуг у туризмі: навч. посіб. Харків: ХНАМГ, 2009. 197 с.

3. Бриль К. Г. Опорний конспект лекцій з курсу «Організація анімаційної діяльності» для студентів денної та заочної форм навчання галузі знань

1401 «Сфера обслуговування», напрям підготовки 6.140103 «Туризм». Чернігів: ЧНТУ, 2014. 105 с.

4. Кравець О. М., Байлик С. І. Організація анімаційних послуг в туризмі: навч. посібник. 2-ге вид., перероб. і доп. Харків: ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2017. 335 с.

5. Режисура та драматургія анімаційних програм. URL: <http://moodle.socosvita.kiev.ua/moodldata/filedir/78/05/780569bf57603943455c40af697f1c00b55c621d>.

ЗАВДАННЯ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ №1. ОСНОВИ МУЗЕЄЗНАВСТВА

Тема 1. Музеєзнавство як наука та навчальна дисципліна

Завдання: Складіть узагальнюючу схему «Структура музеєзнавства». Схема трьохступінчаста – вгорі «ключове поняття», далі – коротке формулювання структурного елемента, нижче – складові частини структурного елемента.

Список рекомендованої літератури:

1. Байдахер Ф. Загальна музеологія / за ред. З. Мазурика; пер. з нім. Х. Назаркевич, О. Лянґ, В. Лозинського. Київ: Літопис, 2005. 210 с.
2. Власюк Г. М., Зосимович О. Ю., Хададова М. В. Музеєзнавство та архівна справа: навч.-метод. посіб. Житомир: ЖДПУ імені Івана Франка, 2006. 237 с.
3. Рутинський М. Й., Стецюк О. В. Музеєзнавство: навч. посіб. Київ: Знання, 2008. 428 с.
4. Салата О. О. Основи музеєзнавства: навчально-методичний посібник. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. 164 с.
5. Якубовський В. І. Музеєзнавство. Підручник. Кам'янець-Подільський: ПП Мошак М. І., 2010. 352 с.

Критерії оцінювання: За виконане завдання студент отримує максимум 3 бали.

- **1 бал** – завдання виконано з помилками.
- **2 бали** – завдання виконано з незначними помилками.
- **3 бали** – завдання виконано без помилок.

Тема 2. Історія музейної справи

Завдання: Тезисно виокреміть сучасні тенденції розвитку музейної справи.

Список рекомендованої літератури:

1. Маньковська Р. Музеологія як наукова галузь: сучасний дискурс та проблема теоретичного інтегрування. *Красзнавство: науковий журнал*. 2009. Ч. 3-4. С. 136-144.

2. Нагірняк А. Становлення музеології як науки: історіографія дослідження. URL: <http://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2017/jun/4592/andriynagirnyak.pdf>

3. Рутинський М. Й., Стецюк О. В. Музеєзнавство: навч. посіб. Київ: Знання, 2008. 428 с.

4. Салата О. О. Основи музеєзнавства: навчально-методичний посібник. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. 164 с.

5. Якубовський В. І. Музеєзнавство. Підручник. Кам'янець-Подільський: ПП Мошак М. І., 2010. 352 с.

Критерії оцінювання: За виконане завдання студент отримує максимум 3 бали.

- **1 бал** – завдання виконано з помилками.
- **2 бали** – завдання виконано з незначними помилками.
- **3 бали** – завдання виконано без помилок.

Тема 3. Музей як соціокультурний інститут

Завдання: Ознайомившись з сайтами музеїв м. Полтави, визначте їх профіль. Заповніть таблицю.

№з/п	Профіль музею	Назва музею
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		

Список рекомендованої літератури:

1. Левчук М. Музеї Полтави: графік роботи та адреси. URL: <https://kolo.news/category/suspilstvo/8717>

2. Музеї Полтави. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Категорія:Музеї_Полтави

3. Полтава туристична. URL: <http://www.tourism.poltava.ua/muzei/>

Критерії оцінювання: За виконане завдання студент отримує максимум 3 бали.

- **1 бал** – завдання виконано з помилками. Правильних відповідей – 3.
- **2 бали** – завдання виконано з незначними помилками. Названі практично всі музеї м. Полтави.
- **3 бали** – завдання виконано без помилок. Названі всі музеї м. Полтави.

Тема 4. Науково-фондова робота музеїв

Завдання: Складіть перелік допоміжних форм обліку музейних предметів.

Список рекомендованої літератури:

1. Байдахер Ф. Загальна музеологія / за ред. З. Мазурика; пер. з нім. Х. Назаркевич, О. Лянг, В. Лозинського. Київ: Літопис, 2005. 210 с.

2. Власюк Г. М., Зосимович О. Ю., Хададова М. В. Музеєзнавство та архівна справа: навч.-метод. посіб. Житомир: ЖДПУ імені Івана Франка, 2006. 237 с.

3. Музеєзнавство: система обліку та наукової обробки музейних фондів. Методичні вказівки до вивчення дисципліни ОКР бакалаврів спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» / укладач Тупчієнко М. П. Кропивницький: ЦНТУ, 2018. 19 с. <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/bitstream/123456789/8759/1/Музеєзнавство%20Фонди.pdf>.

4. Основи музеєзнавства, маркетингу та рекламно-інформаційної діяльності музеїв. Посібник/ під ред. В. Великочого, Н. Гасюк. Івано-Франківськ: Плай. 2005. 64 с.

5. Рутинський М. Й., Стецюк О. В. Музеєзнавство: навч. посіб. Київ: Знання, 2008. 428 с.

6. Салата О. О. Основи музеєзнавства: навчально-методичний посібник. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. 164 с.

7. Якубовський В. І. Музеєзнавство. Підручник. Кам'янець-Подільський: ПП Мошак М. І., 2010. 352 с.

Критерії оцінювання: За виконане завдання студент отримує максимум 3 бали.

- **1 бал** – завдання виконано з помилками. Вказані 1-2 допоміжні форми обліку музейних предметів.

- **2 бали** – завдання виконано з незначними помилками. Названі практично всі допоміжні форми обліку музейних предметів.

- **3 бали** – завдання виконано без помилок. Названі всі допоміжні форми обліку музейних предметів.

Тема 5. Експозиційна робота музеїв

Завдання: Опишіть методи побудови експозиції.

Список рекомендованої літератури:

1. Байдахер Ф. Загальна музеологія / за ред. З. Мазурика; пер. з нім. Х. Назаркевич, О. Лянг, В. Лозинського. Київ: Літопис, 2005. 210 с.

2. Власюк Г. М., Зосимович О. Ю., Хададова М. В. Музеєзнавство та архівна справа: навч.-метод. посіб. Житомир: ЖДПУ імені Івана Франка, 2006. 237 с.

3. Музеєзнавство: система обліку та наукової обробки музейних фондів. Методичні вказівки до вивчення дисципліни ОКР бакалаврів спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» / укладач Тупчієнко М. П. Кропивницький: ЦНТУ, 2018. 19 с. <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/bitstream/123456789/8759/1/Музеєзнавство%20Фонди.pdf>.

4. Основи музеєзнавства, маркетингу та рекламно-інформаційної діяльності музеїв. Посібник / під ред. В. Великочого, Н. Гасюк. Івано-Франківськ: Плай. 2005. 64 с.

5. Рутинський М. Й., Стецюк О. В. Музеєзнавство: навч. посіб. Київ: Знання, 2008. 428 с.

6. Салата О. О. Основи музеєзнавства: навчально-методичний посібник. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. 164 с.

7. Якубовський В. І. Музеєзнавство. Підручник. Кам'янець-Подільський: ПП Мошак М. І., 2010. 352 с.

Критерії оцінювання: За виконане завдання студент отримує максимум 3 бали.

- **1 бал** – завдання виконано з помилками. Вказані 1-2 методи побудови експозиції.

- **2 бали** – завдання виконано з незначними помилками. Названі практично всі методи побудови експозиції.

- **3 бали** – завдання виконано без помилок. Названі всі методи побудови музейної експозиції.

Тема 6. Маркетинг та рекламно-інформаційна діяльність музеїв

Завдання: Ознайомившись з сайтами музеїв одного населеного пункту визначте, які послуги вони надають. Заповніть таблицю.

№з/п	Назва музею	Перелік послуг
1.		
2.		
...		

Список рекомендованої літератури:

1. Дядечко Л. П. Економіка туристичного бізнесу. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 224 с.

2. Основи музеєзнавства, маркетингу та рекламно-інформаційної діяльності музеїв. Посібник / під ред. В. Великочого, Н. Гасюк. Івано-Франківськ: Плай, 2005. 64 с.

3. Салата О. О. Основи музеєзнавства: навчально-методичний посібник. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. 164 с.

4. Якубовський В. І. Музеєзнавство. Підручник. Кам'янець-Подільський: ПП Мошак М. І., 2010. 352 с.

Критерії оцінювання: За виконане завдання студент отримує максимум 3 бали.

- **1 бал** – завдання виконано частково, з помилками. Надана інформація не про всі музеї населеного пункту чи послуги.
- **2 бали** – завдання виконано. Допущено незначні помилки.
- **3 бали** – завдання виконано на високому рівні.

Тема 7. Екскурсійне обслуговування в музейних установах

Завдання: Запропонуйте й опишіть напрями співпраці музеїв з туристичними організаціями.

Список рекомендованої літератури:

1. Дядечко Л. П. Економіка туристичного бізнесу. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 224 с.

2. Організація екскурсійної діяльності. Опорний конспект лекцій / укладач О. Каролоп. Київ: Видавничий центр КНТЕУ. 2002. 45 с.

3. Основи музеєзнавства, маркетингу та рекламно-інформаційної діяльності музеїв. Посібник / під ред. В. Великочого, Н. Гасюк. Івано-Франківськ: Плай, 2005. 64 с.

4. Філіпов З. І. Спортивний туризм. Організація і методика спортивно-туристичної роботи. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів фізкультурного профілю. Дрогобич: Коло, 2010. 344 с.

Критерії оцінювання: За виконане завдання студент отримує максимум 3 бали.

- **1 бал** – завдання виконано частково. Названо кілька напрямів співпраці музеїв з туристичними організаціями.

- **2 бали** – завдання виконано. Названі традиційні напрями співпраці музеїв з туристичними організаціями.
- **3 бали** – завдання виконано на високому рівні. Поряд з традиційними, названі оригінальні напрями співпраці музеїв з туристичними організаціями.

Тема 8. Інновації в музейній діяльності

Завдання: Ознайомившись з сайтами 5-ох музеїв (України чи світу) та спеціальною літературою визначте, які інновації вони використовують. Заповніть таблицю.

№з/п	Назва музею	Музейні інновації
1.		
2.		
...		

Список рекомендованої літератури:

1. Google запустив 3D-тури музеями України просто неба. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-technology/2268816-google-zapustiv-3dturimuzeami-ukraini-prosto-neba.html>
2. Банах В. Музейні інновації та інтерактивність у теорії та практиці музейної справи. *Historical and Cultural Studies*. 2016. Volume 3, number 1. P. 1–5. URL: file:///C:/Users/Notebook/Desktop/hcs_2016_3_1_3.pdf
3. Белікова М. В. Запровадження інноваційних технологій в музеях України. *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*. 2015. Вип. 43. С.326-330.
4. Котвіцька К. Показати з кращого боку: як українські музеї стають сучасними. URL: <https://zeitgeist.platfor.ma/museum-in-ua/>
5. Лелик М. Б. Сучасні тенденції впровадження музейних інновацій в Україні. URL: https://nlu.org.ua/storage/files/Infocentr/Tematch_ogliadi/2018/vprovadzhenja.pdf
6. Музей в Сан-Франциско проводить екскурсії смсками. URL: <https://www.buro247.ua/culture/arts/moma-sf-photo-messages.html>
7. Музейна справа та музейна політика в Україні ХХ століття. Київ: Златограф, 2004.
8. Ремовська О. Сучасний музей: концентрація на відвідувачах і вихід в онлайн. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/24884059.html>

9. Рябчук С. Як музеї наповнюють життя дітей. URL: <https://life.pravda.com.ua/columns/2016/06/16/214036/>.

10. Соломко О. Технології вирішують проблеми українських музеїв. URL: <https://site.ua/kate.windy/9220/>

11. Терамає Н. Музейні монстрики, йога та кінотеатр IMAX. Європейські музеї для всіх. URL: <https://www.culturepartnership.eu/ua/article/europeanmuseums-for-everyone>

Критерії оцінювання:

За виконане завдання студент отримує максимум 3 бали.

- **1 бал** – завдання виконано частково або з помилками. Проаналізовано інноваційну діяльність 1-2 музеїв.

- **2 бали** – завдання виконано з незначними помилками або проаналізовано інноваційну діяльність 3-4 музеїв.

- **3 бали** – завдання виконано на високому рівні.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ №2. ОРГАНІЗАЦІЯ АНІМАЦІЙНИХ ПОСЛУГ

Тема 1. Поняття та історія виникнення анімації

Завдання: Підготуйте повідомлення/презентацію за обраною тематикою:

1. Анімаційні форми дозвілля в часи Античності.
2. Анімаційні форми дозвілля в часи Середньовіччя.
3. Анімаційні форми дозвілля епохи Ренесансу.
4. Сучасні туристичні парки як форма туристичної анімації.
5. Проблеми розвитку анімаційного обслуговування у готельному господарстві України.
6. Зміст туристського дозвілля.
7. Етапи розвитку досліджень анімації.
8. Класифікація анімаційної діяльності відносно видів туризму.
9. Вплив глобалізації на анімацію.
10. Сутність поняття «анімаційний інтерес». Об'єкти анімаційного інтересу.
11. Значення туранімації.
12. Передумови виникнення туристичної анімації.

Список рекомендованої літератури:

1. Байлик С. І., Кравець О. М. Організація анімаційних послуг у туризмі: навч. посіб. Харків: ХНАМГ, 2009. 197 с.
2. Бриль К. Г. Опорний конспект лекцій з курсу «Організація анімаційної діяльності» для студентів денної та заочної форм навчання галузі знань 1401 «Сфера обслуговування», напрям підготовки 6.140103 «Туризм». Чернігів: ЧНТУ, 2014. 105 с.
3. Қилимистий С. М. Класифікація видів анімаційної діяльності в туризмі. *Міжнародний вісник: Культурологія. Філологія. Музикознавство*. 2015. Вип. 2. С. 77-83.
4. Кравець О. М., Байлик С. І. Організація анімаційних послуг в туризмі: навч. посібник. 2-ге вид., перероб. і доп. Харків: ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2017. 335 с.
5. Сергійко В. Ф. Значення анімаційних послуг в сучасній туристичній діяльності. *Географія та туризм*. 2011. Вип. 15. С. 38-45.
6. Тучковська І. І. Особливості організації анімаційної діяльності в індустрії гостинності. *Підприємництво і торгівля*. 2018. Вип. 23. С. 155-159.

7. Федотова Ю. В., Кравець О. М. Анімаційна діяльність: сутність, особливості та соціально-економічна ефективність. *Глобальні та національні проблеми економіки. Електронне наукове фахове видання*. 2016. Вип. 11. С. 530-534. URL: <http://global-national.in.ua/archive/11-2016/111.pdf>

Тема 2. Організація анімаційних послуг у готелях і туристських комплексах

Завдання: Тезисно виокреміть сучасні тенденції розвитку анімаційних послуг в готелях та туристичних комплексах України.

Список рекомендованої літератури:

1. Тучковська І. І. Особливості організації анімаційної діяльності в індустрії гостинності. *Підприємництво і торгівля*. 2018. Вип. 23. С. 155-159.

2. Лисюк Т. В., Терещук О. С. Анімаційна служба готельних підприємств як перспективний напрям інноваційної діяльності в Україні. *Вісник ОНУ імені І. І. Мечникова*. 2017. Т. 22. Вип. 1. С. 85-88.

3. Миронов Ю. Б. До питання розвитку анімаційних послуг у курортних готелях та туристичних комплексах Причорноморського регіону. *Причорноморські економічні студії*. 2020. Вип. 54. С.114-118. URL: http://bses.in.ua/journals/2020/54_2020/20.pdf

4. Федотова Ю. В., Кравець О. М. Анімаційна діяльність: сутність, особливості та соціально-економічна ефективність. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. №11. С. 530-534.

Тема 3. Організація анімації (за видами)

Завдання: Підготуйте повідомлення/презентацію за обраною тематикою:

1. Роль невербальних комунікацій в діяльності аніматора.
2. Риси вербального спілкування.
3. Особливості музично-пісенної анімації.
4. Вплив музики на людину.
5. Аудиторія музичних анімаційних заходів.
6. Історія виникнення карнавалу.
7. Стадії розробки нових музично-танцювальних анімаційних програм.
8. Основні прийоми монтажу концертів.
9. Професійні якості аніматора.

10. Методи реалізації анімаційних програм.

Список рекомендованої літератури:

1. Бабаєва О. В., Вольфсон-Гаршина Н. В. Організація дозвілля : конспект лекцій для студентів спеціальностей 242 «Туризм», 241 «Готельно-ресторанна справа», 181 «Харчові технології». Харків : ХТЕІ КНТЕУ, 2018. 62 с.

2. Байлик С. І., Кравець О. М. Організація анімаційних послуг у туризмі: навч. посіб. Харків: ХНАМГ, 2009. 197 с.

3. Бриль К. Г. Опорний конспект лекцій з курсу «Організація анімаційної діяльності» для студентів денної та заочної форм навчання галузі знань 1401 «Сфера обслуговування», напрям підготовки 6.140103 «Туризм». Чернігів: ЧНТУ, 2014. 105 с.

4. Кравець О. М., Байлик С. І. Організація анімаційних послуг в туризмі: навч. посібник. 2-ге вид., перероб. і доп. Харків: ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2017. 335 с.

Тема 4. Організація анімаційних шоу

Завдання: Підготуйте повідомлення/презентацію за обраною тематикою:

1. Вар'єте.
2. Кабаре.
3. Кафе-концерт.
4. Мюзик-хол.
5. Шоу історичної анімації.
6. Механізм впливу шоу-програми.
7. Основні елементи маркетингової стратегії побудови шоу-програми.
8. Класифікація анімаційних театралізованих шоу.
9. Основні категорії ведучих шоу.
10. Види шоу-програм.

Список рекомендованої літератури:

1. Бабаєва О. В., Вольфсон-Гаршина Н. В. Організація дозвілля : конспект лекцій для студентів спеціальностей 242 «Туризм», 241 «Готельно-ресторанна справа», 181 «Харчові технології». Харків : ХТЕІ КНТЕУ, 2018. 62 с.

2. Байлик С. І., Кравець О. М. Організація анімаційних послуг у туризмі: навч. посіб. Харків: ХНАМГ, 2009. 197 с.

3. Бриль К. Г. Опорний конспект лекцій з курсу «Організація анімаційної діяльності» для студентів денної та заочної форм навчання галузі знань 1401 «Сфера обслуговування», напрям підготовки 6.140103 «Туризм». Чернігів: ЧНТУ, 2014. 105 с.

4. Кравець О. М., Байлик С. І. Організація анімаційних послуг в туризмі : навч. посібник. 2-ге вид., перероб. і доп. Харків: ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2017. 335 с.

Тема 5. Свято як основа комплексної анімації. Карнавальна анімація

Завдання: Підготуйте глосарій державних та національних свят однієї з країн світу.

Список рекомендованої літератури:

1. Бабенко Н. Б. Українські народні традиції, свята і обряди як прояви сімейної культури. URL: file:///C:/Users/Notebook/Desktop/vdakkkm_2013_2_18.pdf

2. Бочелюк В. Й., Бочелюк В. В. Дозвіллезнавство. Навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2006. 208 с.

3. Бриль К. Г. Опорний конспект лекцій з курсу «Організація анімаційної діяльності» для студентів денної та заочної форм навчання галузі знань 1401 «Сфера обслуговування», напрям підготовки 6.140103 «Туризм». Чернігів: ЧНТУ, 2014. 105 с.

4. Гаєвська Т. Державні радянські свята: історико-культурологічний аспект. URL: https://www.culturology.academy/wp-content/uploads/KD6_Haievska.pdf

5. Календар неформальних свят «Круговерть року». Львів, 2015. URL: <http://biblioteka.lviv.ua/files/Kalendar.pdf>

6. Кравець О. М., Байлик С. І. Організація анімаційних послуг в туризмі: навч. посібник. 2-ге вид., перероб. і доп. Харків: ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2017. 335 с.

7. Петрова І. О. Дозвілля в зарубіжних країнах: Підручник. Київ: Кондор, 2005. 408 с.

Тема 6. Анімація в діяльності закладів культури

Завдання: Підготуйте повідомлення/презентацію за обраною тематикою:

1. Завдання анімації у закладах культури.

2. Сутність анімації у закладах культури.
3. Специфіка анімації у кінотеатрах.
4. Специфіка музейної анімації.
5. Паркова анімація.
6. Клубна анімація.
7. Анімаційна діяльність у закладах культури Вашого краю (населеного пункту, району, області регіону).

Список рекомендованої літератури:

1. Байлик С. І., Кравець О. М. Організація анімаційних послуг у туризмі: навч. посіб. Харків: ХНАМГ, 2009. 197 с.

2. Бриль К. Г. Опорний конспект лекцій з курсу «Організація анімаційної діяльності» для студентів денної та заочної форм навчання галузі знань 1401 «Сфера обслуговування», напрям підготовки 6.140103 «Туризм». Чернігів: ЧНТУ, 2014. 105 с.

3. Дмитренко В. І. Історія впровадження анімаційних технологій в практику музеїв м. Полтава. *Гілея: науковий вісник*. 2020. Вип. 158 (№10). Ч. 1. Історичні науки. С. 21-24.

4. Кравець О. М., Байлик С. І. Організація анімаційних послуг в туризмі: навч. посібник. 2-ге вид., перероб. і доп. Харків: ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2017. 335 с.

5. Петрова І. Соціально-культурна анімація в туристичній індустрії. URL: http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/43223/2/2018_Petrova_I-Sotsialno_kulturna_animatsiia_337-339.pdf

6. Поліщук Л. О. Анімація в діяльності закладів культури. *Культура і мистецтво у сучасному світі*. 2014. Вип. 15. С. 71-76.

Критерії оцінювання: За кожне виконане завдання студент отримує максимум 2 бали.

- **1 бал** – завдання виконано з незначними помилками.
- **2 бали** – завдання виконано без помилок.

ТЕСТОВИЙ КОНТРОЛЬ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ №1. ОСНОВИ МУЗЕЄЗНАВСТВА

1. Діяльність музеїв, спрямована на збереження музейних предметів, усунення наявних на них пошкоджень і відновлення їх первісного виду – це:

- а) консервація;
- б) реконструкція;
- в) реставрація.

2. Копія, що створюється з авторського твору:

- а) голограма;
- б) репліка;
- в) репродукція.

3. Першу біологічну панораму, що відтворювала природу Швеції створено в

- а) Британському музеї природної історії;
- б) Всесвітній промисловій виставці в Лондоні;
- в) Музеї природної історії в Стокгольмі;
- г) Російському Ермітажі.

4. Пам'ятки історії й культури, а також об'єкти природи, вилучені із середовища їх перебування у зв'язку з їх здатністю документувати суспільні та природні процеси і явища – це:

- а) музейні предмети;
- б) реліквії;
- в) музейні колекції.

5. Музейним експонатом є:

- а) розміщення будь-яких предметів, представлених для огляду;
- б) предмет, виставлений для огляду;
- в) група предметів, пов'язаних між собою за змістом або іншими ознаками і складовими.

6. Текст, що містить назву предмету:

- а) етикетка;
- б) реліквія;
- в) буклет.

7. Проектування експозиції – це

- а) складання пояснювальних текстів;

б) розробка комплексу документації, необхідної для виготовлення і збирання експозиційного устаткування, науково-допоміжних матеріалів, освітлювальної апаратури і технічних засобів;

в) розробка змісту, особливостей компоновання і розміщення, технічного оформлення.

8. Створення колекцій з метою подальшого експонування та широкої популяризації – це:

а) інвентаризація;

б) каталогізація;

в) реконструкція.

9. Діяльність, спрямована на забезпечення тривалої схоронності музейних предметів має назву:

а) реставрація;

б) консервація;

в) документування.

10. Поняттям «фонди музею» позначають:

а) науково організовану сукупність матеріалів, прийнятих музеєм на постійне зберігання;

б) пам'ятки історії та культури, а також об'єкти природи, вилучені з середовища побутування;

в) вітрини, стенди та інші види музейного обладнання, а також аудіовізуальні засоби.

11. Предмети, що володіють високим ступенем емоційного впливу і особливо шановані як пам'ять про видатну людину або подію мають назву:

а) меморіальні предмети;

б) унікальні музейні предмети;

в) реліквії.

12. Як називається сукупність музейних колекцій:

а) музейна експозиція;

б) музейний фонд;

в) музейне зібрання.

13. Який розділ відноситься до прикладного музеєзнавства:

а) теорія комунікації;

б) історіографія;

в) техніка музейної роботи.

14. Хто увів до наукового обігу термін «музеологія»:

а) І. Неуступний;

б) К. Шнайнер;

в) Дж. Грессе.

15. Прихильники «інституційного» підходу предметом музеології вважають:

а) музейний предмет;

б) музей та його функції;

в) суму методичних і технічних прийомів музейної діяльності.

16. Що означає «музей» в перекладі з давньогрецької:

а) сховище;

б) місце, присвячене музам;

в) місце для проведення творчих змагань поетів.

17. Яку країну називають Батьківщиною європейського колекціонування:

а) Італію;

б) Францію;

в) Іспанію.

18. Який фактор сприяв розвитку музейництва в Україні XIX ст.:

а) відміна кріпосного права;

б) розвиток краєзнавчого руху;

в) поява щоденних газет.

19. У якому місті відкрився перший український музей:

а) Київ;

б) Львів;

в) Харків.

20. Як називають усю науково організовану сукупність матеріалів, прийнятих музеєм на постійне зберігання:

а) музейні експозиції;

б) фонди музею;

в) музейні предмети.

21. Як називаються предмети, виставлені для огляду:

а) експонати;

б) експозиції;

в) каталоги.

22. Як називається об'ємне зображення предметів на фотопластинці за допомогою випромінювання лазера:

а) QR-код;

б) голограма;

в) сенсорний інформаційний термінал.

23. Коли було відкрито інтерактивний музей науки і техніки «Експериментаніум» в Києві:
- а) 2000 р.;
  - б) 2012 р.;
  - в) 2015 р.
24. До якого виду відносять музей Pinchuk Art Center у м. Києві:
- а) музей просто неба;
  - б) віртуальний музей;
  - в) музей сучасного мистецтва.
25. Виявлення основних ознак музейного предмета називають його:
- а) реєстрацією;
  - б) атрибуцією;
  - в) інвентаризацією.
26. Для музейних приміщень нормальною є відносна вологість:
- а) 40-60 %;
  - б) 55-70 %;
  - в) 65-80 %.
27. Найчисленнішими виданнями музеїв, розрахованими на масового читача, є:
- а) путівники;
  - б) альбоми;
  - в) спеціалізовані журнали.
28. У якій частині екскурсії екскурсовод, як правило, ознайомлює відвідувачів з історією музею:
- а) вступній;
  - б) основній;
  - в) заключній.
29. Методична розробка екскурсії являє собою:
- а) список літератури;
  - б) план екскурсії;
  - в) текст екскурсії.
30. Не включається до основних вимог щодо екскурсоводів:
- а) спеціальна освіта;
  - б) глибокі загальні і спеціальні знання;
  - в) творчий підхід.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ №2. ОРГАНІЗАЦІЯ АНІМАЦІЙНИХ ПОСЛУГ

1. Рекреаційна анімація – це:

а) різновид туристської діяльності, яка залучає туристів до різноманітних заходів шляхом участі у спеціально розроблених програмах дозвілля;

б) комплексна рекреаційна послуга, заснована на особистих людських контактах тураніматора з туристом та їхньої спільної участі в розвагах, пропонованих анімаційною програмою туркомплексу людини;

в) вид діяльності з організації дозвілля, спрямованої на відновлення духовних і фізичних сил;

г) жодної правильної відповіді.

2. Туристська анімація – це:

а) різновид туристської діяльності, яка залучає туристів до різноманітних заходів шляхом участі у спеціально розроблених програмах дозвілля;

б) комплексна рекреаційна послуга, заснована на особистих людських контактах тураніматора з туристом та їхньої спільної участі в розвагах, пропонованих анімаційною програмою туркомплексу;

в) вид діяльності з організації дозвілля, спрямованої на відновлення духовних і фізичних сил;

г) жодної правильної відповіді.

3. Готельна анімація – це:

а) різновид туристської діяльності, яка залучає туристів до різноманітних заходів шляхом участі у спеціально розроблених програмах дозвілля;

б) комплексна рекреаційна послуга, заснована на особистих людських контактах тураніматора з туристом та їхньої спільної участі в розвагах, пропонованих анімаційною програмою туркомплексу;

в) вид діяльності з організації дозвілля, спрямованої на відновлення духовних і фізичних сил;

г) жодної правильної відповіді.

4. До змісту якої з функцій менеджменту анімації зараховують розроблення типових анімаційних програм і алгоритмів (методик) їхньої адаптації до визначених груп і окремих туристів:

а) планування;

б) організація;

в) мотивація;

г) аналіз і контроль.

5. Для цільового конструювання анімаційних програм виділяють такі функції туранімації:

а) адаптаційна, стабілізувальна, інформаційна, удосконалююча, рекламна;

б) адаптаційна, компенсаційна, стабілізувальна, інформаційна, удосконалююча, рекламна;

в) адаптаційна, компенсаційна, стабілізувальна, оздоровча, інформаційна, освітня, удосконалююча, рекламна;

г) жодної вірної відповіді.

6. Метод, покликаний створити видовищно-активну ситуацію, за якою кожен присутній виступає активно реагуючим глядачем, а не пасивним споглядальником має назву:

а) художній монтаж;

б) ілюстрування;

в) театралізація;

г) ігровий метод.

7. Основним засобом виразності у вербальній анімації виступає:

а) слово;

б) жест;

в) міміка;

г) дистанція.

8. Сильна й відносно короткочасна емоційна реакція, викликана різкою зміною важливих для людини життєвих обставин – це:

а) емоція;

б) афект;

в) пристрасть;

г) мотив.

9. Під «грою» розуміють:

а) активну форму відпочинку;

б) засіб ліквідації фізичної й психологічної напруги;

в) фізичний розвиток людського організму;

г) усі відповіді правильні.

10. До структури гри зараховують:

а) сюжет;

б) зміст;

в) мотиви;

г) усі відповіді правильні.

11. За принципом фізичної активності ігри поділяють на:

- а) спокійні, малорухомі, рухливі;
- б) індивідуальні парні, групові, командні, масові;
- в) дитячі, юнацькі, для дорослих;
- г) ігри-конкурси, змагання на силу тощо.

12. Під особливою формою масового видовища, характерна риса якого – використання елементів театралізації, сучасних технічних і комп'ютерних засобів, розуміють:

- а) шоу;
- б) шоу-програму;
- в) анімаційне видовище;
- г) усі відповіді правильні.

13. Невеликі кафе, де з метою залучення більшої кількості клієнтів влаштовують концерти шансоньє – це:

- а) кафешантани;
- б) кафконси;
- в) мюзік-холи;
- г) кабаре.

14. Прообразом якої сцени стали імпровізовані підмостки середньовічних жонглерів, які мандрували в спеціально збудованих фургонах?

- а) сцена-шашка;
- б) сцена-арена;
- в) просторова сцена;
- г) сцена-коробка;
- д) сцена-подіум.

15. Найбільш популярний місяць року для проведення карнавалу:

- а) лютий;
- б) березень;
- в) липень;
- г) грудень.

16. Регулярні періодичні або постійні торги широким асортиментом товарів міжрегіонального чи міжнародного значення – це:

- а) фестиваль;
- б) ярмарок;
- в) концерт;
- г) конкурс.

17. Свято Дня туризму зараховують до:

- а) офіційних;

- б) професійних;
- в) побутових;
- г) державних.

18. Рівень дозвілля, що характеризується духовною насиченістю, соціальною активністю, сприяє культурному збагаченню, створенню нових духовних цінностей а) пасивний відпочинок; б) пізнавальне дозвілля; в) творче дозвілля.

19. Вид анімації, яка задовольняє потребу людини у творчості, у спілкуванні з людьми, близькими за духом, за професією, шляхом диспутів, обміні інформацією, взаємозбагачення один одного – це:

- а) анімація через залучення до культури;
- б) реабілітаційна анімація;
- в) творча анімація.

20. Форма вербальної анімації, яка передбачає запрошення митців, відомих акторів, художників, літераторів, музикантів, які розповідають про себе, про свою творчість, своє бачення життєвих ситуацій – це:

- а) дебати;
- б) лекція;
- в) творча зустріч.

21. Керівником анімаційної команди є:

- а) головний менеджер служби анімації;
- б) художній керівник;
- в) шеф-аніматор.

22. Особливість вербальної анімації, сутність якої полягає у відсутності перешкод між аніматором і аудиторією:

- а) адресність спілкування;
- б) оперативність і доступність інформації;
- в) пряма комунікація.

23. Комплексний анімаційний захід, в якому різноманітні ігрові форми об'єднуються ідейно-тематичним задумом – це:

- а) ігрова програма;
- б) мізансцена;
- в) сюжет.

24. Найвища форма вербальної та інших напрямів туристичної та рекреаційної анімації, що характеризується підвищеною емоційністю мови та важлива при відповідях на питання, у дискусії, у короткому спічі:

- а) екстраверсія;

- б) імпровізація;
- в) інтраверсія.

25. Рівень дозвілля, що передбачає активну участь людини у дозвіллевій діяльності, спілкування в хобі групах, з однодумцями, формує світогляд людини, розвиває її духовний світ, соціальні зв'язки та творчі уподобання – це:

- а) пасивний відпочинок;
- б) пізнавальне дозвілля;
- в) розважальне дозвілля.

26. Відповідальним за якість роботи безпосередньо підлеглих йому аніматорів є:

- а) головний менеджер служби анімації;
- б) художній керівник;
- в) шеф-аніматор.

27. Спеціально обладнана територія для катання на скейтбордах, фінгерборд, кікбордах і велосипедах типу BMX – це:

- а) міні-аквапарк;
- б) роллердром;
- в) скеледром.

28. Публічне виконання музичних та вокальних творів, а також естрадних, драматичних та хореографічних номерів за певною програмою – це:

- а) караоке;
- б) концерт;
- в) салон.

29. Вид шоу, у якому використовуються візуальний ефект чи ефекти, створені за допомогою технічних засобів – це:

- а) мікс-шоу;
- б) сценічне;
- в) технічне.

30. Розташування акторів на сцені в той чи інший момент спектаклю (зйомок фільму, гри, іншого дійства) – це:

- а) ігрова програма;
- б) мізансцена;
- в) сюжет.

ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Поняття дозвілля.
2. Передумови виникнення анімації.
3. Поняття туристської анімації.
4. Типи туристської анімації.
5. Функції туристської анімації.
6. Мета та значення туранімації.
7. Характерні риси анімаційної діяльності.
8. Основні напрями анімаційної діяльності.
9. Форми проведення анімаційної діяльності.
10. Організація готельної анімації.
11. Функціональна схема управління анімаційною службою готелю.
12. Матеріально-технічна база анімації.
13. Поняття менеджменту готельної анімації.
14. Функції анімаційного менеджменту.
15. Соціально-психологічні особливості споживачів анімаційних послуг.
16. Організація сімейного дозвілля.
17. Поняття та види анімаційних програм.
18. Методика розроблення та організації анімаційних програм.
19. Сценарій як основний вид драматургії анімаційної діяльності.
20. Монтажний лист.
21. Мізансцена анімаційної програми.
22. Сценарний план анімаційної програми.
23. Композиційна побудова анімаційної програми.
24. Сутність вербальної анімації.
25. Форми вербальної анімації.
26. Невербальні засоби спілкування в анімації.
27. Акторська майстерність аніматора.
28. Пластична культура аніматора.
29. Організація спортивної анімації. Аеробіка. Аква-аеробіка.
30. Гра: поняття, сутність, структура, функції та роль у житті людини.
31. Основні підходи до класифікації ігор.
32. Рухливі ігри на спортивних майданчиках.
33. Рухливі ігри в басейні.
34. Рухливі ігри для дітей.
35. Методика складання і проведення ігрових анімаційних програм.

36. Форми музичної анімації.
37. Форми сучасної танцювальної анімації.
38. Матеріально-технічна база танцювальних заходів.
39. Шоу: поняття, різновиди, ознаки.
40. Характеристика та форми анімаційних шоу.
41. Характеристики сценічного шоу.
42. Шоу історичної анімації.
43. Особливості технічних шоу.
44. Основні стилі лазерного шоу.
45. Основні елементи маркетингової стратегії побудови шоу-програми.
46. Способи театралізації анімаційних шоу-програм.
47. Прийоми для залучення учасників до театралізованого дійства.
48. Різновиди сцени під час розроблення шоу-програм.
49. Свято: поняття, сутність, історія виникнення, класифікація.
50. Особливості карнавальної анімації.
51. Свята як об'єкт подієвого туризму.
52. Характерні риси святкової анімації.
53. Специфіка організації свят у готелі.
54. Організація сімейних свят.
55. Організація корпоративних заходів.
56. Сутність анімації в закладах культури.
57. Анімація в театрах та кінотеатрах.
58. Музейна анімація.
59. Санаторно-курортна анімація.
60. Паркова анімація.

Навчально-методичне видання

Віта Дмитренко
ОСНОВИ МУЗЕЄЗНАВСТВА
ТА
ОРГАНІЗАЦІЯ АНІМАЦІЙНИХ ПОСЛУГ:
*навчально-методичний посібник для підготовки до практичних занять та
самостійної роботи студентів спеціальності 242 Туризм*

*Використані в посібнику матеріали авторів отримані з мережі Інтернет й
опублікованих творів.*

Формат: 60x84/24
Папір офсетний. Друк офсетний.
Ум. друк. арк. 3,2
Наклад 20 примірників

Віддруковано в ПНПУ імені В. Г. Короленка
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного
Реєстру видавців, виготовників і розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК №3817 від 01.07.2010 р.

© Дмитренко В., 2021
© ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2021

